

**CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA**

**KONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ
O SISTEMU UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA U JAVNOM SEKTORU
CRNE GORE ZA 2014. GODINU**

Podgorica, jun 2015. godina

REZIME

Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u 2014.godini, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, priprema Ministarstvo finansija na osnovu samoprocjene korisnika bužeta na centralnom i lokalnom nivou. Izvještaj je pripremljen na osnovu pojedinačnih izvještaja korisnika budžeta na centralnom i lokalnom nivou o sprovođenju aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i o radu unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore.

Svrha izvještaja je upoznavanje Vlade Crne Gore o aktivnostima koje su preduzete, od strane subjekata javnog sektora i CHU, na unapređenju i razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru tokom 2014. godine, kao i o planiranim aktivnostima na daljem razvoju ovog sistema.

Finansijsko upravljanje i kontrola

Od ukupno upućenih 101 zahtjeva samo 69% korisnika sredstva budžeta je dostavilo navedeni upitnik (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija nijesu dostavili Godišnji izvještaj o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola). Takođe, u dostavljenim upitnicima na pojedina pitanja nedostaju odgovori.

Na osnovu dostavljenih upitnika o samoprocjeni 10 subjekata se istaklo sa najboljim rezultatima i to:

Broj	Subjektat javnog sektora	Rezultat	Procenat
1.	Direkcija javnih radova	225	100
2.	Glavni grad Podgorica	222	98,7
3.	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	217	96,4
4.	Ministarstvo nauke	213	94,7
5.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	213	94,7
6.	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	213	94,7
7.	Prijestonica Cetinje	212	94,2
8.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	211	93,8
9.	Fond rada	211	93,8
10.	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica	211	93,8

Dostavljeni rezultati ukazuju na to da su pojedini subjekti ocijenili da su veoma uspješno uspostavili i nastavili da unapređuju sistem finansijskog upravljanja i kontrola. Kroz proces sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola CHU ocjenjuje kvalitet upravljanja i daje preporuke za dalje unapređenje sistema. CHU je tokom 2014.godine vršila sagledavanje kvaliteta u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu kulture.

Sagledavanjem kvaliteta u **Ministarstvu odbrane** uočeno je da postoje jasni, međusobno povezani ciljevi, podržani strategijama ministarstva i budžetom, kao i formalno delegiranje

odgovornosti i ovlaštenja za korišćenje budžetskih sredstava koja su opredijeljena za utvrđene programe.

Ministarstvo kulture je tokom 2014.godine funkcionisalo bez ministra, sekretara ministarstva i FMC lica, što je evidentno otežalo efikasno funkcionisanje ovog sistema.

U sklopu IPA-a projekta „Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura“ izvršen je pregled glavnih finansijskih sistema u 5 pilot opština (Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Pljevlja i Glavni grad Podgorica) i obuhvaćeni su sledeći poslovni procesi:

- **Procedure planiranja i donošenja budžeta** - većina opština je donijela strateške planove za višegodišnji period, koji imaju uključene sve projekte i aktivnosti koje opštine planiraju da preduzmu. Problem je postojanje velikih dospjelih dugova tj. otplaćivanje redovnih obaveza, pa je realizacija većine planiranih projekata odložena.
- **Utvrđivanje, evidencija, naplata i kontrola naplate sopstvenih prihoda (porez na nepokretnosti)** - zbog nemogućnosti saslušanja svih stranaka, kako bi se utvrdila poreska osnovica Uprave za javne prihode donose rješenja bez saslušanja stranaka. Uprave javnih prihoda imaju velikih problema prilikom planiranja prihoda i kasnije kod njihove naplate, zbog neažurnih podataka u katastru.
- **Proces upravljanja dugom** - sudski sporovi velike vrijednosti dodatno mogu pogoršati finansijsku situaciju pojedinih opština, koje već imaju velika dugovanja, što se već i događalo.
- **Proces plaćanja faktura** – glavne aktivnosti u ovom procesu su uspostavljene na način da sistem dobro funkciše, ali je potrebno dalje unapređenje u oblasti evidentiranja i vršenja kontrola, a da se pri tom koriste postojeća IT rješenja.

Na osnovu upitnika o samoprocjeni i sagledavanja kvaliteta na centralnom nivou **Ministarstvo odbrane je dobar primjer organizacije sa dobro uspostavljenim sistemom finansijskog upravljanja i kontrole i kao primjer dobre prakse za uspostavljanje upravljačke odgovornosti u javnom sektoru, dok na lokalnom nivou najbolji primjer predstavlja Glavni Grad Podgorica.**

Unutrašnja revizija

Iako postoje značajni izazovi u periodu od uvođenja koncepta decentralizovane unutrašnje revizije ostvaren je značajan progres.

Godina	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454

Broj revizora na kraju 2014. godine je za 93,54% veći u odnosu na broj revizora na kraju 2011. godine, dok je broj revizija povećan za 93,22%. Broj datih preporuka je povećan preko 6 puta u

odnosu na 2011. godinu. Tokom 2011.godine dato je 72 preporuke dok je u toku 2014. godine dato 454 preporuke.

Uprkos navedenim rezultatima i činjenici da je 67 korisnika sredstava budžeta obezbijedilo vršenje funkcije unutrašnje revizije, što čini preko 96% budžetske potrošnje veliki broj manjih korisnika sredstava budžeta nije obezbijedio pokrivenost funkcijom unutrašnje revizije.

U skladu sa zakonom jedinice za unutrašnju reviziju su popunjene u Ministarstvu finansija, Ministarstvu održivog razvoja i turizma, kao i Glavnom Gradu Podgorica i opštinama Nikšić, Berane, Pljevlja i Rožaje.

CHU je tokom 2014. godine sprovela postupak sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 11/13) u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane, Ministarstva kulture, Ministarstva ekonomije, Zavoda za zapošljavanje CG i u Službi za unutrašnju reviziju Glavnog Grada Podgorica.

Na osnovu sagledavanja kvaliteta, **utvrđeno je da su revizorski izvještaji u najvećoj mjeri pripremljeni u skladu sa propisanom metodologijom i standardima u svim jedinicama, iako postoji razlika u kvalitetu izvještaja. Jedna od najvažnijih oblasti u kojima treba da se unaprijedi kvalitet izvještaja jeste unapređenje kvaliteta stila pisanja izvještaja sa naglaskom na jasnost i nedvosmislenost nalaza, kao i jasnost i primjenljivost preporuka.**

Sagledavanjem kvaliteta u pogledu organizacionog uređenja, utvrđena je povreda principa nezavisnosti u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane, donošenjem rješenja o imenovanju unutrašnjeg revizora za službenika za pripremu i sprovođenje plana integriteta, što je u suprotnosti sa članom 20 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Ocjena sistema unutrašnjih finansijskih kontrola

Na osnovu podataka dobijenih iz samoprocjene za finansijsko upravljanje i kontrolu, sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije, izvještaja o radu unutrašnje revizije, preporuka Direktorata za budžet Evropske unije, Izvještaja o napretku Evropske komisije za Crnu Goru za 2014.godinu i Izvještaja SIGMA-e o upravljanju javnim finansijama Ministarstvo finansija daje opštu ocjenu sistema unutrašnjih finansijskih kontrola:

- Finansijsko upravljanje i kontrola u javnom sektoru nije nov koncept i sve institucije već imaju uspostavljene sisteme upravljanja i kontrole. Usklađivanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole sa najboljom praksom EU je dug proces i podrazumijeva promjene u zakonodavnom okviru (koje su zaokružene tokom 2014.godine kroz usvajanje novog Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i izmjene Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola), promjenu u modelu upravljanja i izvještavanja, donošenje pisanih internih akata, naglasak na odgovornosti rukovodioca za povjerene zadatke kao i mjerenje učinaka.
- Većina subjekata u javnom sektoru je započela aktivnosti na unapređenju sistema upravljanja i kontrole, međutim i dalje je potrebno raditi na podizanju svijesti o konceptu dobrog upravljanja, kao i potrebe da se prate efekti aktivnosti kako na budžet, tako i na ostvarivanje ciljeva subjekta, a samim tim i strateških prioriteta Vlade.

- Godišnji izvještaj o napretku ukazuje na potrebu izgradnje sveobuhvatnog sistema upravljanja rizicima i da se princip upravljačke odgovornosti u potpunosti ugradi u kulturu upravljanja, uključujući i delegiranje odgovornosti.
- Posvećenost unapređenju finansijskog upravljanja i kontrole predviđa delegiranje odgovornosti i ovlašćenja. Međutim, u praksi delegiranje se uglavnom vrši od strane ministra na sekretara ministarstva. U javnom sektoru postoji jaz između odgovornosti za politike i finansije, gdje su operativni rukovodioci (generalni direktori) odgovorni za politike, ali im nije delegirano ovlašćenje da i finansijski upravljaju sredstvima.
- Veza između budžetske i upravljačke strukture je ograničena. Ministarstva često imaju jedan programski budžet za administrativne aktivnosti i jedan ili više za operativne aktivnosti u okviru kojih je nekoliko organizacionih jedinica. Samim tim, u vezu se ne mogu dovesti budžeti organizacionih jedinica sa odgovornostima tih rukovodioca.
- Uprkos uspostavljanju budžetske inspekcije kao centralnog mjesta za prijavu i utvrđivanje nepravilnosti i zloupotreba, potrebno je da svi subjekti javnog sektora internim pravilima i procedurama organizuju sistem za prijavljivanje i utvrđivanje nepravilnosti i zloupotreba.
- Generalno, izvještaji unutrašnje revizije zadovoljavaju zahtjeve propisane metodologije, iako postoje određene razlike u stilu i kvalitetu izvještaja. Većina izvještaja unutrašnje revizije ocjenjivala je slabosti u sistemima internih kontrola.
- U prethodnom periodu je ostvaren visok stepen pokrivenosti potrošnje budžetskih sredstava funkcijom unutrašnje revizije, međutim postoji veliki nedostatak u popunjavanju kapaciteta unutrašnje revizije. Dalje popunjavanje jedinica za unutrašnju reviziju, unapređenje znanja i vještina unutrašnjih revizora predstavlja glavne izazove u narednom periodu.
- Imajući u vidu razvoj i sve veću primjenu koncepta e-uprave, potrebno je uspostaviti funkciju unutrašnje revizije IT sistema.

Imajući u vidu navedeno, potrebno je da svi korisnici sredstava budžeta unaprijede sistem upravljačke odgovornosti kroz definisanje ciljeva, pokazatelja uspješnosti, praćenje i evaluaciju realizacije utvrđenih ciljeva. Sve ovo doprinijeće jasnijem delegiranju ovlašćenja i odgovornosti, uspostavljanje procesa upravljanja rizicima i sistem izvještavanja.

U cilju jačanja profesije i uloge unutrašnje revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, potrebno je nastaviti sa daljom implementacijom sistema sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije i finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom. Takođe, potrebno je nastaviti edukaciju unutrašnjih revizora i lica zaduženih za finansijsko upravljanje i kontrolu, a CHU kao nadležno za ovu obalst treba da stvori uslove za realizaciju ovih aktivnosti.

1. UVOD

Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u 2014. godini, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, priprema Ministarstvo finansija na osnovu samoprocjene korisnika bužeta na centralnom i lokalnom nivou. Izvještaj je pripremljen na osnovu pojedinačnih izvještaja korisnika budžeta na centralnom i lokalnom nivou o sprovođenju aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i o radu unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore.

Generalni direktorat za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija (u daljem tekstu CHU) je pripremio i dodatna pitanja, koja su dostavljena subjektima javnog sektora uz obrazac Godišnjeg izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola. Svrha dodatnih pitanja je dobijanje sveobuhvatnijih informacija o implementaciji upravljačke odgovornosti i finansijskog izvještavanja u javnom sektoru Crne Gore.

Pregled upućenih zahtjeva i dostavljenih izvještaja

Obrazac izvještaja	Broj upućenih zahtjeva	Broj dostavljenih izvještaja
GI-FMC	101	69
GI-UR	59	59

Od ukupno upućenih 101 zahtjeva samo 69% korisnika sredstva budžeta dostavilo navedeni upitnik (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija nijesu dostavili Godišnji izvještaj o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola (Tabela 1a u Prilogu 1). Takođe, u dostavljenim upitnicima na pojedina pitanja nedostaju odgovori (Prilog 2).

Svrha izvještaja je upoznavanje Vlade Crne Gore o aktivnostima koje su preduzete, od strane subjekata javnog sektora i CHU, na unapređenju i razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru tokom 2014. godine, kao i o planiranim aktivnostima na daljem razvoju ovog sistema.

Finansijsko upravljanje i kontrola je najznačajniji dio sistema unutrašnjih kontrola za čije uspostavljanje/unapređenje je odgovoran rukovodilac subjekta. Finansijsko upravljanje i kontrola služi da bi se upravljajući rizicima, obezbijedilo ostvarivanje ciljeva i obavljanje poslova u skladu sa zakonskom regulativom, a na osnovu pouzdanog potpunog i blagovremenog finansijskog i poslovnog izvještavanja. Takođe, finansijsko upravljanje i kontrola obezbjeđuje efikasno, ekonomično, efektivno korišćenje sredstava i zaštitu imovine.

Unutrašnja revizija je nezavisna funkcija koja, u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije i najboljom praksom Evropske unije, pruža podršku rukovodstvu za dobro upravljanje javnim sredstvima. Zadatak unutrašnje revizije je da revidira poslovne procese i sisteme, ocjenjuje adekvatnost i efikasnost unutrašnjih kontrola, primjenom politika i procedura, izvještava rukovodstvo o nalazima i daje preporuke u kojima predlaže način

za unapređenje sistema unutrašnjih kontrola. Unutrašnja revizija je direktno odgovorna rukovodiocu korisnika budžeta.

2. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA KONSOLIDOVANOG IZVJEŠTAJA ZA 2013. GODINU

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. juna 2014. godine, razmatrala i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2013. godinu i zaključkom broj: 08-86/3 od 04. jula 2014. godine donijela sledeće zaključake.

1. Zadužuju se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo pravde da odrede lice zaduženo za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola i najkasnije do kraja jula 2014.godine, rješenje dostave Ministarstvu finansija radi upisa u registar.

Realizacija zaključaka: ***Zaključak realizovan.***

2. Zadužuju se sva ministarstva i drugi organi uprave, ako do sada nijesu, da donesu knjigu procedura i o tome, najkasnije do kraja septembra 2014.godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključaka: ***Zaključak je djelimično realizovan, jer su svi korisnici budžeta bili obavezni da donesu knjigu procedura, a to je učinilo samo njih 73 (59 na centralnom i 14 na lokalnom nivou). (Prilog 1 Tabela1d i 1e)***

3. Preporučuje se opštinama Ulcinj i Plav da, aktom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave, utvrde posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju, da aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizuju radna mjesta u organizacionoj jedinici za unutrašnju reviziju, utvrde broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i izvrše raspoređivanje, najkasnije do kraja septembra 2014.godine.

Realizacija zaključaka: ***Opštine Ulcinj i Plav do kraja 2014. godine nisu realizovale zaključak.***

4. Preporučuje se opštinama Bar, Budva, Kotor, Rožaje i Tivat, da aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizuju radna mjesta u Službi za unutrašnju reviziju, utvrde broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i izvrše raspoređivanje, najkasnije do kraja septembra 2014.godine.

Realizacija zaključaka: ***Zaključak je u cjelosti realizovala opština Rožaje, dok je opština Tivat djelimično realizovala zaključak i sistematizovala radna mjesta u Službi za unutrašnju reviziju. Opštine Budva, Bar i Kotor nijesu realizovale zaključak.***

5. Zadužuju se svi korisnici sredstava budžeta Crne Gore, koji do sada nijesu obezbijedili vršenje funkcije unutrašnje revizije da to učine na jedan od načina propisanih Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta ili obavljenjem poslova unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta putem Sporazuma.

Realizacija zaključaka: ***Zaključak su realizovali sledeći korisnici budžeta: Sekreterijat za razvojne projekte, Uprava za kadrove, Centar za posredovanje, Uprava za mlade i sport i Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koji su potpisali sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije.***

6. Zadužuju se svi korisnici sredstava budžeta, da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i o tome obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključaka: ***Zaključak je realizovalo Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Zaključak su djelimično realizovali Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo kulture i Ministarstvo odbrane.***

Osim navedenih zaključaka CHU je skrenula pažnju u izvještaju za 2013.godinu na nepostojanje sistema za prijavljivanje i postupanje sa nepravilnostima i mogućim zloupotrebama, što je prevaziđeno uspostavljanjem budžetske inspekcije u okviru Ministarstva finansija, kao centralizovanog odjeljenja kom se mogu prijaviti sumnje na zloupotrebu i nepravilnosti u poslovanju subjekata u javnom sektoru.

3. SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA U 2014. GODINI

3.1. FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA

Finansijsko upravljanje i kontrola obuhvata sve aktivnosti u subjektu, a naročito one koje se odnose na planiranje i izvršenje budžeta, sprovođenje postupka javnih nabavki, isplatu obaveza po zaključenim ugovorima i drugih obaveza, zaštitu imovine od gubitaka, nepravilnosti i prevara. Upravo u ovim oblastima vidljive su krajnje posledice donešenih odluka, finansijskih rezultata poslovanja, odnosno preduzetih ili nepreduzetih aktivnosti.

Jedan od preduslova za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola, saglasno zakonu, je određivanje lica koje je zaduženo za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola od strane rukovodioca subjekta. Tokom 2014. godine 5 subjekata javnog sektora odredilo je lice za finansijsko upravljanje i kontrolu, tako da je ukupan broj lica zaduženih za finansijsko upravljanje i kontrolu u javnom sektoru 90, od čega 76 na centralnom i 14 na lokalnom nivou (Tabele broj 1b i 1c u Prilogu 1).

Dio procesa finansijskog upravljanja i kontrole je razvoj i implementacija finansijske regulative ili pravila za sve poslovne procese (finansijske i nefinansijske), koji predstavlja okvir za

svakodnevno upravljanje poslovanjem subjekta. Isto tako omogućuje efikasnije finansijsko izvještavanje i praćenje. Rezultati upitnika pokazuju da je u 2014. godini ostvaren manji napredak u formalizovanju internih pravila i procedura za rad na centralnom nivou (Tabela 1d i 1e u Prilogu 1).

3.1.1. Unapređenje sistema finansijskog upravljanja i kontrola u 2014. godini

Ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrola u 2014.godini se dobija na osnovu samoprocjene finansijskog upravljanja i kontrola od strane korisnika budžeta, kao i na osnovu sagladavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola, koju sprovodi CHU.

Analizom dostavljenih podataka iz upitnika o samoprocjeni finansijskog upravljanja i kontrole, uočeno je da je samo 69% korisnika sredstva budžeta dostavilo navedeni upitnik (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija nijesu dostavili Godišnji izvještaj o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola). Takođe, u dostavljenim upitnicima na pojedina pitanja nedostaju odgovori (Tabela 1a u Prilogu 1)

Upitnik o samoprocjeni finansijskog upravljanja i kontrola se sastoji od 45 pitanja grupisanih u pet oblasti, koje predstavljaju pet komponentni COSO modela i to: kontrolno okruženje, upravljanje rizicima, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, praćenje i procjena.

Budući da se radi o samoprocjeni, Ministarstvo finansija izražava rezervu u pogledu ocjena datih u odgovorima na upitnik.

Na osnovu dostavljenih odgovora 10 subjekata se istaklo sa najboljim rezultatima i to:

Broj	Subjekt javnog sektora	Rezultat	Procenat
1.	Direkcija javnih radova	225	100
2.	Glavni grad Podgorica	222	98,7
3.	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	217	96,4
4.	Ministarstvo nauke	213	94,7
5.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	213	94,7
6.	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	213	94,7
7.	Prijestonica Cetinje	212	94,2
8.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	211	93,8
9.	Fond rada	211	93,8
10.	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica	211	93,8

Dostavljeni rezultati ukazuju na to da su pojedini subjekti ocijenili da su veoma uspješno uspostavili i nastavili da unapređuju sistem finansijskog upravljanja i kontrola. Kroz proces sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola CHU ocjenjuje kvalitet upravljanja i daje preporuke za dalje unapređenje sistema.

Komponenta 1 – Kontrolno okruženje

Kontrolno okruženje je osnovna komponenta sistema finansijskog upravljanja i kontrola i predstavlja odnos zaposlenih i rukovodstva prema unutrašnjoj kontroli. Kontrolno okruženje uključuje elemente koji se odnose na etički kodeks i njegovo poštovanje, kadrovsku politiku, kao i organizacijsku strukturu s jasno postavljenim ovlašćenjima i odgovornostima.

Rezultati dostavljenih upitnika pokazuju da je u ovoj komponenti odnosu na 2013.godinu ostvaren napredak u intervalu od 6-10% kod svih elementa.

Na pitanje da li se zaposleni stručno usavršavaju 79,10 % subjekata dalo je potvrđan odgovor. Međutim, na obuke koje su organizovane od strane CHU za rukovodioce i lica zadužena za finansijsko upravljanje i kontrole u većini slučajeva rukovodioci se ili nijesu odazvali ili su delegirali poziv službenicima nižeg zvanja. Radi unapređenja upravljačke odgovornosti, stručnosti i menadžerskih sposobnosti potrebno je da i rukovodioci pohađaju obuke koje su namijenjene isključivo za njih. Razlog koji rukovodioci navode zbog čega se ne odazivaju na obuke je prevelika opterećenost i nemogućnost da odsustvuju sa posla.

Iz gore navedenog, potrebno je pripremiti specifičan program jednodnevne obuke za rukovodioce u cilju unapređenja znanja iz oblasti koje su ključne za uspješno upravljanje.

Većina korisnika sredstava budžeta (77,94%) ima usvojen kodeks ponašanja prilagođen specifičnostima subjekta, kao i mjere u slučaju njegovog nepoštovanja, koji predstavljaju okvir za ponašanje službenika. Takođe, odgovori ukazuju da je u 77,61% subjekata izvršeno delegiranje odgovornosti i ovlašćenja, ali samo njih 54,68 % je i formalno izvršilo delegiranje odgovornosti i ovlašćenja internim aktima, što je naročito ostvareno u opštinama. Za detalje pogledati Prilog br. 2

Odgovori iz dodatnih pitanja takođe potvrđuju da je kod većine subjekata za svaki program u okviru budžeta odgovoran jedan rukovodilac. Međutim, u praksi generalni direktori ili pomoćnici nemaju ovlašćenja za plaćanje realizovanih aktivnosti iz svojih nadležnosti, već se plaćanje može izvršiti samo uz odborenje starešine organa ili sekretara.

U Izvještaju o napretku Evropske komisije za Crnu Goru za 2014. godine navedeno je da je potrebno osigurati dalje sprovođenje upravljačke odgovornosti i okvira za delegiranje odgovornosti u javnom sektoru. Od Crne Gore se očekuje da preduzme aktivnosti na daljem razvijanju upravljačke odgovornosti, što je i sada jedan od ključnih izazova u pregovorima za pregovaračko poglavlje 32-Finansijski nadzor.

Komponenta 2 – Upravljanje rizicima

Upravljanje rizicima obuhvata identifikovanje i procjenu onih događaja koji bi mogli ugroziti ostvarivanje utvrđenih ciljeva subjekata javnog sektora na svim nivoima. Upravljanje rizicima predstavlja način na koji se korisnik odnosi prema rizicima i mjerama, odnosno kontrolama koje se preduzimaju za smanjenje rizika na prihvatljiv nivo. Upravljanje rizicima treba prosmatrati kao ključni dio upravljanja, za čije je uspostavljanje odgovoran rukovodilac.

Svrha ove komponente je analiza koliko se rizici uzimaju u obzir kao pomoć pri odlučivanju, kao i koliko je razvijen takav pristup poslovanju.

Rezultati upitnika pokazuju da je ostvaren manji napredak u iznosu od 6,26% u odnosu na 2013.godinu, tako da je 85,29 % subjekata javnog sektora jasno definisalo ciljeve kroz strategije i godišnje planove, ali ne i indikatore za njihovo ostvarenje. Dodatno, 28,35% subjekata javnog sektora je identifikovalo rizike, dok je samo 8,82% korisnika objedinilo ove aktivnosti u registar rizika. Za detalje pogledati Prilog 2.

Planiranje poslovnih procesa bez prethodno identifikovanih ciljeva i rizika, koji ih mogu ugroziti, ne predstavlja dobar model upravljanja. Implementacijom procesa upravljanja rizicima u procese planiranja i upravljanja poslovnim procesima poboljšaće se kvalitet odlučivanja i predviđanja, kao i optimizacija raspoloživih sredstava, a samim tim i povjerenje u upravljački sistem. CHU je usmjerila svoje aktivnosti na pomoć subjektima javnog sektora u uspostavljanju procesa upravljanja rizicima, tako što je razvila metodologiju i organizuje praktične obuke.

Neophodno je da subjekti javnog sektora primijene koncept upravljanja rizicima, na način što će prvo definisati ciljeve, a zatim identifikovati i procijeniti rizike koji mogu ugroziti ostvarenje ciljeva. Dalje, sve ovo je potrebno objediniti u registar rizika, kako bi se na sistematičan način (ciljevi, rizici sa njihovom vjerovatnoćom i uticajem, mjerama za njihovu kontrolu i odgovornim osobama) mogući rizici sveli na prihvatljiv nivo. Upravljanje rizicima vrši se na osnovu smjernica koje je donijelo Ministarstvo finansija, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola.

Komponenta 3 – Kontrolne aktivnosti

Kontrolne aktivnosti odnose se na pisana pravila i procedure koje su neophodne radi praćenja rizika i smanjenja rizika na prihvatljiv nivo, kako bi se ostvarili ciljevi korisnika sredstava budžeta i zaštitila sredstva i imovina.

Rezultati upitnika pokazuju da je u 2014. godini ostvaren napredak u formalizovanju internih pravila i procedura za rad na lokalnom nivou, jer je dvostruko veći broj opština koje su usvojile interna pravila i procedure. I pored ostvarenog napretka i dalje 8 opština (Budva, Kotor, Ulcinj, Kolašin, Rožaje, Žabljak, Šavnik i Petnjica) nije ispunilo ovu obavezu.

Na centralnom nivou ostvaren je napredak od 37% u broju subjekata koji su donijeli interna pravila i procedure (Tabela 1d i 1e u Prilogu 1).

Primjena načela razdvajanja dužnosti odobravanja, ovjeravanja i ovlašćivanja i dalje je osigurana kod većine korisnika sredstava budžeta. Prema odgovorima iz upitnika kod 92,65% korisnika sredstva budžeta obezbijedena je kontrola pristupa sredstvima i evidencijama i imovina je zaštićena od neovlašćenog pristupa i upotrebe. Za detalje pogledati Prilog 2.

Komponenta 4 – Informacije i komunikacije

Tačne, pouzdane i blagovremene informacije i efektivno komuniciranje na svim nivoima omogućavaju zaposlenima jasne i precizne smjernice o njihovoj ulozi i odgovornosti u

obavljanju njihovih poslova. Pravilna klasifikacija izdataka obezbjeđuje rukovodstvu pouzdane informacije za pripremu planova i finansijskih izvještaja.

Rezultati upitnika pokazuju da su odgovori korisnika sredstava budžeta isti kao i prošle godine. Za detalje pogledati Prilog 2.

Odgovori iz dodatnih pitanja ukazuju na to da većina subjekata javnog sektora priprema samo izvještaje koje je potrebno dostaviti Ministarstvu finansija.

Potrebno je unaprijediti sisteme izvještavanja po organizacionim jedinicama i pojedinim budžetskim pozicijama, kako bi se obezbijedile pravovremene informacije da li na određenoj budžetskoj poziciji postoje sredstva prije izvršenja nabavki ili potpisivanja ugovora. Takođe, potrebno je uraditi određene analize troškova, kako bi se ustanovilo da li postoje mogućnosti za određene uštede i efikasniju alokaciju sredstava, čime bi se ostvario princip vrijednost za novac.

Komponenta 5 – Praćenje i procjena

Praćenje i procjena sistema unutrašnje kontrole od strane rukovodstva sprovodi se radi ocjene funkcionisanja ovog sistema i osiguranja pravovremenog ažuriranja. Unutrašnje kontrole su adekvatne i efektivne ukoliko postoji i funkcioniše svih pet komponenti unutrašnje kontrole.

Međutim i dalje samo 57,81% subjekata javnog sektora unutrašnje kontrole prilagođava promjenama (u 2013.godini ovaj procenat je iznosio 55,17%).

Broj subjekata koji postupaju po preporukama unutrašnje revizije je 70,96%. Međutim, još uvijek 12,90% subjekata ne sprovodi date preporuke. Za detalje pogledati Prilog 2.

3.1.2. Sagledavanje kvaliteta

. CHU je tokom 2014. godine sprovela postupak sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu kulture.

Sagledavanjem kvaliteta u **Ministarstvu odbrane** uočeno je da postoje jasni, međusobno povezani ciljevi, podržani strategijama ministarstva i budžetom, kao i formalno delegiranje odgovornosti i ovlašćenja za korišćenje budžetskih sredstava koja su opredijeljena za utvrđene programe. **Ministarstvo odbrane može poslužiti kao primjer dobre prakse za uspostavljanje upravljačke odgovornosti u javnom sektoru.**

Ministarstvo kulture je tokom 2014.godine funkcionisalo bez ministra, sekretara ministarstva i FMC lica, što je evidentno otežalo efikasno funkcionisanje ovog sistema.

U sklopu IPA-a projekta „Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura“ izvršen je pregled glavnih finansijskih sistema u 5 pilot opština (Bijelo Polje, Herceg Novi, Nikšić, Pljevlja i Glavni grad Podgorica) i obuhvaćeni su sledeći poslovni procesi:

- **Procedure planiranja i donošenja budžeta** - većina opština je donijela strateške planove za višegodišnji period, koji imaju uključene sve projekte i aktivnosti koje opštine planiraju da preuzmu. Problem je postojanje velikih dospjelih dugova tj. otplaćivanje redovnih obaveza, pa je realizacija većine planiranih projekata odložena.
- **Utvrđivanje, evidencija, naplata i kontrola naplate sopstvenih prihoda (porez na nepokretnosti)** - zbog nemogućnosti saslušanja svih stranaka, kako bi se utvrdila poreska osnovica, Uprave za javne prihode donose rješenja bez saslušanja stranaka. Uprave javnih prihoda imaju velikih problema prilikom planiranja prihoda i kasnije kod njihove naplate, zbog neažurnih podataka u katastru.
- **Proces upravljanja dugom** - sudski sporovi velike vrijednosti dodatno mogu pogoršati finansijsku situaciju pojedinih opština, koje već imaju velika dugovanja, što se već i događalo.
- **Proces plaćanja faktura** – glavne aktivnosti u ovom procesu su uspostavljene na način da sistem dobro funkciše, ali je potrebno dalje unapređenje u oblasti evidentiranja i vršenja kontrola, a da se pri tom koriste postojeća IT rješenja.

3.2. UNUTRAŠNJA REVIZIJA

3.2. Unutrašnja revizija

Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje subjekta. Unutrašnja revizija pomaže subjektu da ostvari svoje ciljeve obezbjeđujući sistematičan, disciplinarnan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja (IIA).

Iako postoje značajni izazovi u periodu od uvođenja koncepta decentralizovane unutrašnje revizije ostvaren je značajan progres.

Godina	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454

Kao što se i vidi iz priložene tabele, broj revizora na kraju 2014. godine je za 93,54% veći u odnosu na broj revizora na kraju 2011. godine, dok je broj revizija povećan za 93,22%. Broj datih preporuka je povećan preko 6 puta u odnosu na 2011. godinu. Tokom 2011.godine dato je 72 preporuke, dok je u toku 2014. godine dato 454 preporuke.

3.2.1. Uspostavljanje unutrašnje revizije kod korisnika sredstava budžeta

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, unutrašnja revizija uspostavlja se na dva načina i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta, koja je neposredno odgovorna rukovodiocu subjekta i obavljanjem unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta, na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.

Prema Uredbi o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju u obavezi su da uspostave 15 korisnika sredstava budžeta na centralnom i 15 lokalnom nivou. Ostali korisnici uspostavljaju unutrašnju reviziju na jedan od dva propisana načina.

Na osnovu podataka iz registra do kraja 2014. godine, 67 korisnika budžeta je obezbijedilo vršenje funkcije unutrašnje revizije i to:

- 34 korisnika sredstava budžeta je utvrdilo posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju. U 28 jedinica za unutrašnju reviziju izvršeno je raspoređivanje 60 unutrašnjih revizora. Pregled je dat u Tabeli 3a u Prilogu 3 i
- 33 korisnika sredstava budžeta (31 na centralnom i 2 na lokalnom nivou) je povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika budžeta na osnovu sporazuma. Povjeravanje poslova unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika budžeta na osnovu sporazuma, za manje korisnike budžeta, predstavlja efikasan način uspostavljanja unutrašnje revizije. Pregled je dat u Tabeli 3c u prilogu 3.
- Tokom 2015.godine Uprava za inspekcijske poslove je formirala Odjeljenje za unutrašnju reviziju, dok su sporazum o povjeravanju poslove unutrašnje revizije potpisali Ustavni Sud i JP Nacionalni parkovi Crne Gore.

Od 30 korisnika sredstava budžeta koji su prema uredbi obavezni da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju samo opštine Plav i Ulcinj i dalje nijesu Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave utvrdile posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju.

Uprkos navedenim rezultatima i činjenici da je 67 korisnika sredstava budžeta obezbijedilo vršenje funkcije unutrašnje revizije, što čini preko 96% budžetske potrošnje veliki broj manjih korisnika sredstava budžeta nije obezbijedio pokrivenost funkcijom unutrašnje revizije. Podaci su prikazani u Tabeli 3e u Prilogu 3.

3.2.2. Kapaciteti unutrašnje revizije u 2014. godini

Prema podacima iz dostavljenih godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizovana su 105 izvršioaca na poslovima unutrašnje revizije, dok je popunjeno 60 mjesta.

Pregled sistematizovanih i popunjenih radnih mjesta unutrašnjih revizora

Sistematizovani broj unutrašnjih revizora		
Broj jedinica	Broj sistematizovanih revizora	Ukupno
1	1	1
2	2	4
14	3	42
9	4	36
3	5	15
1	7	7
		105

Popunjeni broj unutrašnjih revizora		
Broj jedinica	Broj popunjenih radnih mjesta	Ukupno
9	1	9
12	2	24
4	3	12
2	4	8
1	7	7
		60

Podaci po korisnicima budžeta su detaljnije prikazani u Tabeli 3a u Prilogu 3. Opštine **Budva, Bar i Kotor** su odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovala Službu unutrašnje revizije, ali nijesu usvojile akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Iako je obezbijedena pokrivenost unutrašnjom revizijom veća od 96% još uvijek nije izvršeno raspoređivanje minimalnog broja sistematizovanih, odnosno potrebnih unutrašnjih revizora u organizaciono uspostavljenim jedinicama za unutrašnju reviziju. S tim u vezi kod 9 korisnika sredstava budžeta (8 na centralnom i 1 na lokalnom nivou) raspoređen je po jedan revizor, iako u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, jedinica za unutrašnju reviziju ne može imati manje od 3 unutrašnja revizora (Tabela 3a u Prilogu 3). U skladu sa zakonom jedinice za unutrašnju reviziju su popunjene u Ministarstvu finansija, Ministarstvu održivog razvoja i turizma kao i Glavnom Gradu Podgorica i opštinama Nikšić, Berane, Pljevlja i Rožaje.

Na osnovu dostavljenih izvještaja u 20 jedinica određen je rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju, dok u 6 jedinica to nije učinjeno (Tabela 3d u Prilogu 3).

Od ukupno 26 jedinica koji izvještaj dostavljaju CHU, u kojima je izvršeno raspoređivanje unutrašnjih revizora 22 jedinice za unutrašnju reviziju su bile funkcionalne, dok 4 nijesu (opštine Danilovgrad, Rožaje i Herceg Novi, kao i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija), u 2014. godini. Jedinice za unutrašnju reviziju su tokom 2014. godine obavile 114 pojedinačnih revizija za koje su izrađeni konačni revizorski izvještaji, što čini 86,36% u odnosu na ukupan broj planiranih revizija. Takođe, povećan je broj obavljenih revizija u odnosu na prethodnu godinu za 12,87%.

3.2.3. Obavljene revizije i date preporuke

Najznačajniji sistemi koji su bili predmet unutrašnje revizije kod korisnika sredstava budžeta su: javne nabavke, planiranje budžeta, kancelarijsko poslovanja, plaćanje faktura, obračun i isplata zarada i službena putovanja.

U vršenju pojedinačnih revizija, unutrašnji revizori su primjenjivali metodologiju zasnovanu na reviziji sistema. U fokusu revizije sistema je ocjena adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesima i sistemima koji se obavljaju kod korisnika budžeta, u cilju smanjena rizika značajnih za ostvarivanje ciljeva revidiranih procesa i sistema.

Pregled datih i realizovanih preporuka

	Broj	%
Sprovedene preporuke	218	48,02
Djelimično sprovedene preporuke	81	17,84
Nesprovedene preporuke	155	34,14
Ukupno datih preporuka	454	100,00

Najznačajnije preporuke, u okviru obavljenih revizija navedenih procesa i sistema su:

1. Revizija procesa obračuna i isplate zarada i naknada zarada

- Donijeti internu proceduru, usaglasiti je i formalizovati sa svim učesnicima u procesu. Postojanjem pisanih procedura se preciziraju dužnosti i odgovornosti svih zaposlenih uključenih u ovaj proces. Procedure doprinose boljem funkcionisanju sistema, ukoliko zaposleni znaju šta treba da rade, kako i kada da to urade;
- Obračun i isplatu naknada za rad u radnim grupama i komisijama vršiti u bruto iznosu u skladu sa važećom zakonskom regulativom;
- Uvesti elektronske kartice za zaposlene, na osnovu kojih bi se pratila prisutnost zaposlenih na poslu i vršio obračun zarada, kao i dostavljati mjesečne obračunske liste svakom zaposlenom;
- Uspostaviti periodično usklađivanje dokumentacije i obračunskih lista koje propisuje Ministarstvo finansija.

2. Revizija sistema planiranja budžeta

- Budžetom odobrena sredstva koristiti za predviđene namjene, a evidentiranje izdataka vršiti na odgovarajuće račune propisane Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština;
- Prilikom planiranja budžeta sa pažnjom pristupiti analizi svih relevantnih pokazatelja, na osnovu kojih se može obezbijediti realna procjena pojedinih pozicija i potreba, kako ne bi dolazilo do preusmjeravanja sredstava iznad zakonski dozvoljenih 10%;

3. Revizija službenih putovanja

- U cilju povećanja efikasnosti samog procesa potrebno je tačno definisati sve faze u sistemu putnih naloga i donijeti formalnu internu proceduru;

- Formirati (uspostaviti) sveobuhvatnu računovodstvenu evidenciju

4. Revizija sistema plaćanja faktura

- Evidentiranje izdataka vršiti na osnovu kompletne računovodstvene dokumentacije, na osnovu koje se može utvrditi za koje potrebe je roba pribavljena;
- Dosljedno primjenjivati propise u procesu nabavke roba i plaćanja faktura u skladu sa Uputstvom o radu državnog trezora i Uredbom o kancelarijskom poslovanju.

5. Revizija procesa javnih nabavki

- Potrebno je realne potrebe, koje su u skladu sa Planom javnih nabavki blagovremeno dostavljati Službi za javne nabavke;
- Donijeti interne procedure, kojim će se dokumentovati kontrole procesa javnih nabavki;

6. Revizija kancelarijskog poslovanja

- Donijeti internu proceduru za kancelarijsko poslovanje u cilju efikasnog funkcionisanja sistema.

3.3. Obuka i sertifikacija unutrašnjih revizora u javnom sektoru

CHU je i tokom 2014. godine posebnu pažnju posvetila jačanju kapaciteta unutrašnjih revizora kroz teorijsku i praktičnu obuku za obavljanje unutrašnje revizije i obuku i sertifikaciju unutrašnjih revizora po nacionalnom i međunarodnom programu za sticanje sertifikata ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru.

Ukupan broj sertifikovanih unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore po međunarodnom i nacionalnom programu je 70, od čega je 7 revizora steklo i nacionalni i međunarodni sertifikat CIPFA (Chartered Institute of Public Finance and Accountancy).

Sertifikacija po nacionalnom programu organizovana je i sprovedena u skladu sa Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru. U skladu s Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, Ministarstvo finansija tokom 2014. godine organizovalo je 2 ispitna roka u julu i decembru 2014. godine. Tokom 2014. godine ukupno je 16 kandidata polagalo ispit za sticanje zvanja ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru, od čega je 12 dobilo sertifikat ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, a 4 kandidata su započela vršenje praktične obuke uz nadzor mentora.

Sertifikacija po međunarodnom programu je organizovana u saradnji sa CEF-om iz Ljubljane i Vlade Republike Njemačke. Tokom 2014. godine organizovan je drugi krug obuke i sertifikacije za 25 kandidata po CIPFA Programu obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru. U 2014. godini 20 kandidata je steklo međunarodni sertifikat za ovlašćenog unutrašnjeg revizora.

3.4. Sagledavanje kvaliteta

CHU je tokom 2014. godine sprovela postupak sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta

unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 11/13) u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane, Ministarstva kulture, Ministarstva ekonomije, Zavoda za zapošljavanje CG i u Službi za unutrašnju reviziju Glavnog Grada Podgorica.

Na osnovu sagledavanja kvaliteta, utvrđeno je da su revizorski izvještaji u najvećoj mjeri pripremljeni u skladu sa propisanom metodologijom i standardima u svim jedinicama, iako postoji razlika u kvalitetu izvještaja. Jedna od najvažnijih oblasti u kojima treba da se unaprijedi kvalitet izvještaja jeste unapređenje kvaliteta stila pisanja izvještaja sa naglaskom na jasnost i nedvosmislenost nalaza kao i jasnost i primjenljivost preporuka.

Sagledavanjem kvaliteta u pogledu organizacionog uređenja, utvrđena je povreda principa nezavisnosti u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane, donošenjem rješenja o imenovanju unutrašnjeg revizora za službenika za pripremu i sprovođenje plana integriteta, što je u suprotnosti sa članom 20 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

3.5. Unutrašnja revizija IT sistema

Javna uprava u Crnoj Gori se sve više oslanja na koncept e-uprave i ubrzano se razvijaju servisi koji će usluge javne uprave činiti efikasnijom, dostupnijom i prilagođenijim potrebama građana Crne Gore. Takođe, većina organa uprave u svom radu koristi IT sisteme. Trend u zemljama Evropske unije, a i šire, imajući u vidu značaj IT sistema za funkcionisanje uprave i ostvarivanje prava građana, razvija funkciju revizije IT sistema.

Iako se funkcija unutrašnje revizije, polako razvija i zauzima svoje mjesto u sistemu unutrašnjih kontrola u javnom sektoru, potrebno je razvijati kapacitete i specijalizaciju za revizije IT sistema u okviru javnog sektora. Imajući u vidu da se od revizora IT sistema zahtijevaju dobra informatička znanja kao i specijalizacija za unutrašnju reviziju, moguća su dva modela organizacije ove funkcije:

- Kreiranje centralizovane jedinice za IT revizije u okviru Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije
- Decentralizovani model u kom će svaki organ uprave, koji ima IT sistem organizovati IT revizije u okviru svoje jedinice ili povjeravanjem jedinici drugog subjekta, na osnovu sporazuma.

Imajući u vidu navedeno, potrebno je pripremiti analizu o broju IT sistema koji se koriste u okviru uprave, ocijeniti potrebne kapacitete za uspostavljanje funkcije IT revizija i odabrati model za rješavanje pitanja.

3.3. AKTIVNOSTI DIREKTORATA ZA CENTRALNU HARMONIZACIJU

Aktivnosti Generalnog direktorata za centralnu harmonizaciju (CHU) tokom 2014. godine bile su usmjerene na unapređenje zakonske regulative, saradnju sa subjektima javnog sektora Crne Gore i preduzimanje aktivnosti na koordinaciji unapređenja i razvoja sistema finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 3. aprila 2014. godine usvojila ažurirani **Akcioni plan za sprovođenje Strategije daljeg razvoja unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru Crne Gore za period 2014-2015.godine.**

Skupština Crne Gore 25.jula 2014.godine je donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru**, kojim je izvršeno pravno tehničko poboljšanje u pogledu sprovođenja planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru, smanjenje broja godina radnog iskustva kao uslova za obavljanje poslova unutrašnje revizije, priznavanje sertifikata ovlašćenog unutrašnjeg revizora, prema odgovarajućem međunarodnom ili drugom programu u skladu sa posebnim propisom koji je ekvivalentan programu utvrđenim zakonom i uređivanje koordinacije aktivnosti jedinica za unutrašnju reviziju u subjektima javnog sektora na sprovođenju horizontalne revizije nacionalnih sredstava i revizije EU fondova.

Početkom aprila 2014.godine počela je realizacija IPA projekta “ Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura”, kao pomoć u daljem uspostavljanju i razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru na lokalnom i centralnom nivou.

U oblasti finansijskog upravljanja i kontrola, aktivnosti su bile usmjerene na dalje unapređenje regulatornog okvira, pregled postojećeg sistema upravljanja i kontrola i identifikovanje oblasti u kojima je potrebno unaprijediti sistem.

Ključni rezultati aktivnosti su:

- Ministarstvo finansija je u martu 2014. godine donijelo **Smjernice za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora**. Cilj Smjernica je utvrđivanje okvira za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima kod svih subjekata javnog sektora.
- U sklopu razvojne pomoći Republike Hrvatske Crnoj Gori i implementacije bilateralnog sporazuma između Ministarstva finansija Crne Gore i Ministarstva finansija Republike Hrvatske – održana je 6.maja 2014. godine obuka za lica zadužena za finansijsko upravljanje i kontrolu na temu: *”Upravljačka odgovornost u Republici Hrvatskoj-praktična iskustva”*.
- U saradnji sa Upravom za kadrove predstavnici CHU su 17.aprila i 12.novembra 2014.godine održali obuke na temu: *”Upravljanje rizicima”* za predstavnike budžetskih korisnika. Cilj ovih obuka je uvod u proces upravljanja rizicima i predstavljanje Smjernica za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora.
- CHU je uz pomoć konsultanata na IPA projektu “ Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura” :
 - izvršila Pregled glavnih finansijskih sistema radi rješavanja promjena zahtijevanih za sprovođenje finansijskog upravljanja i kontrola u pet pilot opština.
 - organizovala 3. decembra 2014.godine *”Konferenciju o upravljačkoj odgovornosti”* za lica zadužena za finansijsko upravljanje i kontrolu.

- organizovala i održala obuke na temu: "Priprema registra rizika" za rukovodioce i zaposlene u opštinama: Podgorica, Nikšić, Plužine, Herceg Novi, Bijelo Polje, Pljevlja i Mojkovac.
- CHU je tokom 2014.godine sprovela postupak sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 26/13) u Ministarstvu odbrane i Ministarstvu kulture.

U oblasti uspostavljanja i razvoja unutrašnje revizije, aktivnosti su bile usmjerene na organizovanje i održavanje obuka i sertifikaciju unutrašnjih revizora u javnom sektoru, kao i daljem unaprijeđenju okvira za obavljanje revizije, uspostavljanju jedinica za unutrašnju reviziju i angažovanju unutrašnjih revizora.

Ostvareni su sledeći rezultati:

- Ministarstvo finansija je pripremio četvrto izdanje **Priručnika za unutrašnju reviziju** sa metodologijom za obavljanje revizije programa i projekata koji se finansiraju iz EU fondova.
- U okviru razvojne pomoći eksperata SIGMA-e u periodu od 9-10. aprila 2014.godine i 19-20.juna 2014.godine održane su dvodnevne radionice na temu "Revizija programa koje finansira EU". Cilj radionice bio je razmjena iskustava i unapređenje kapaciteta unutrašnjih revizora u oblasti revizije sredstava EU u Crnoj Gori.
- Ministarstvo finansija je u saradnji sa Ministarstvom finansija Hrvatske i Holandije organizovalo i održalo obuke:
 - od 28-29. aprila 2014.godine na temu "Revizija EU fondova" za unutrašnju reviziju ministarstava koja su korisnici IPA fondova.
 - 03. juna 2014. godine "Revizija fondova Evropske unije".

Cilj obuka bio je prenošenje iskustava u reviziji EU fondova.

- U okviru projekta tehničke podrške "Jačanje kapaciteta upravljanja sredstvima EU i opštih administrativnih procedura", a u cilju uspostavljanja i jačanja funkcije unutrašnje revizije na lokalnom nivou održana je 19. septembra 2014. godine uvodna radionica na temu "**Pilot revizije u opštinama**". Cilj obuke je bio upoznavanje unutrašnjih revizora sa planiranim pilot revizijama, kao i aktivnostima koje je neophodno sprovesti prije otpočinjanja praktične obuke unutrašnjih revizora.
- U periodu od 17.novembra do 10. decembra 2014. godine CHU je koordinirala aktivnosti u obavljanju pilot revizija u Glavnom gradu Podgorica i opštini Nikšić. Cilj pilot revizija je bio praktična obuka raspoređenih unutrašnjih revizora za obavljanje revizije u Glavnom gradu, prijestonici Cetinju, opštinama Nikšić i Herceg Novi.

- U okviru TAIEX programa 24. oktobra 2014. godine, održana je obuka unutrašnjih revizora na temu “*Metodologija vršenja revizija programa i projekata koji se finansiraju iz sredstava EU*”.
- CHU je sprovela postupak sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru u 5 pilot institucija u skladu s **Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru.**

3.4. OBUKE U OBLASTI SISTEMA UNUTRAŠNJIH KONTROLA

Centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija je u prethodnom periodu posvetila značajnu pažnju obukama za finansijsko upravljanje, primjenu koncepta upravljanja rizika, sticanje zvanja unutrašnjih revizora. Do sada se većina obuka zasnivala na obukama u okviru projekata finansiranih od strane donatora, kroz IPA projekte i donacije, prvenstveno Vlade Njemačke kroz projekat CEF/CIPFA za sertifikaciju unutrašnjih revizora.

Projekti koji su implemetirani u prethodnom periodu su poslužili i za kreiranje kapaciteta u nacionalnim okvirima za obuku, u prvom redu kroz osposobljavanje određenog broja službenika i eksperata iz oblasti revizije, računovodstva i finansijskog upravljanja u Crnoj Gori.

Nakon završetka implementacije donatorskih projekata potrebno je osigurati:

- programe obuke za visoko-rukovodni kadar
- programe obuke za finansijske službenike u institucijama u javnom sektoru
- programe obuke za sticanje sertifikata, prvenstveno unutrašnjih revizora
- kontinuirane profesionalne edukacije za unutrašnje revizore

Imajući u vidu kapacitete kreirane kroz programe i potrebu lokalizacije programa obuke , prvenstveno programa sertifikacije unutrašnjih revizora po CIPFA programu, kao i kapacitete i ekspertizu sa kojima raspolaže Uprava za kadrove, Ministarstvo finansija i Uprava za kadrove će do kraja jula pripremiti i poslati Vladi na razmatranje i usvajanje Program obuke za finansijsko upravljanje i kontrolu i unutrašnju reviziju, koji će obuhvatati program obuka, kao i organizaciono finansijske zahtjeve.

4. OCJENA SISTEMA UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA

Na osnovu podataka dobijenih iz samoprocjene za finansijsku upravljanje i kontrolu, sagledavanju kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije, izvještaja o radu unutrašnje revizije, preporuka Direktorata za budžet Evropske unije, Izvještaja o napretku Evropske komisija za Crnu Goru za 2014.godinu i Izvještaja SIGMA-e o upravljanju javnim finansijama Ministarstvo finansija daje opštu ocjenu sistema unutrašnjih finansijskih kontrola:

- Finansijsko upravljanje i kontrola u javnom sektoru nije nov koncept i sve institucije već imaju uspostavljenje sisteme upravljanja i kontrole. Usklađivanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole sa najboljom praksom EU je dug proces i podrazumijeva promjene

u zakonodavnom okviru (koje su zaokružene tokom 2014.godine kroz usvajanje novog Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i izmjene Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola), promjenu u modelu upravljanja i izvještavanja, donošenje pisanih internih akata, naglasak na odgovornosti rukovodioca za povjerene zadatke kao i mjerenje učinaka.

- Većina subjekata u javnom sektoru je započela aktivnosti na unapređenju sistema upravljanja i kontrole, međutim i dalje potrebno raditi na podizanju svijesti o konceptu dobrog upravljanja, kao i potrebe da se prate efekti aktivnosti kako na budžet, tako i na ostvarivanje ciljeva subjekta, a samim tim i strateških prioriteta Vlade.
- Godišnji izvještaj o napretku ukazuje na potrebu izgradnje sveobuhvatnog sistema upravljanja rizicima i da se princip upravljačke odgovornosti u potpunosti ugradi u kulturu upravljanja, uključujući i delegiranje odgovornosti.
- Posvećenost unapređenju finansijskog upravljanja i kontrole predviđa delegiranje odgovornosti i ovlašćenja. Međutim, u praksi delegiranje se uglavnom vrši od strane ministra na sekretara ministarstva. U javnom sektoru postoji jaz između odgovornosti za politike i finansije, gdje su operativni rukovodioci (generalni direktori) odgovorni za politike, ali im nije delegirano ovlašćenje da i finansijski upravljaju sredstvima.
- Veza između budžetske i upravljačke strukture je ograničena. Ministarstva često imaju jedan programski budžet za administrativne aktivnosti i jedan ili više za operativne aktivnosti u okviru kojih je nekoliko organizacionih jedinica. Samim tim, u vezu se ne mogu dovesti budžeti organizacionih jedinica sa odgovornostima tih rukovodioca.
- Uprkos uspostavljanju budžetske inspekcije ka centralnog mjesta za prijavu i utvrđivanje nepravilnosti i zloupotreba, potrebno je da svi subjekti javnog sektora internim pravilima i procedurama organizuju sistem za prijavljivanje i utvrđivanje nepravilnosti i zloupotreba.
- Generalno, izvještaji unutrašnje revizije zadovoljavaju zahtjeve propisane metodologije, iako postoje određene razlike u stilu i kvalitetu izvještaja. Većina izvještaja unutrašnje revizije ocjenjivala je slabosti u sistemima internih kontrola.
- U prethodnom periodu je ostvaren visok stepen pokrivenosti potrošnje budžetskih sredstava funkcijom unutrašnje revizije, međutim postoji veliki nedostatak u popunjavanju kapaciteta unutrašnje revizije. Dalje popunjavanje jedinica za unutrašnju reviziju, unapređenje znanja i vještina unutrašnjih revizora predstavlja glavne izazove u narednom periodu.
- Imajući u vidu razvoj i sve veću primjenu koncepta e-uprave, potrebno je uspostaviti funkciju unutrašnje revizije IT sistema

Imajući u vidu navedeno, kao potrebno je da svi korisnici sredstava budžeta unaprijede sistem upravljačke odgovornosti kroz definisanje ciljeva, pokazatelja uspješnosti, praćenje i evaluaciju realizacije utvrđenih ciljeva. Sve ovo doprinijeće jasnijem delegiranju ovlašćenja i odgovornosti, uspostavljanje procesa upravljanja rizicima i sistem izvještavanja.

U cilju jačanja profesije i uloge unutrašnje revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, potrebno je nastaviti sa daljom implementacijom sistema sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije i finansijskog upravljanja i kontrole u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom. Takođe, potrebno je nastaviti edukaciju unutrašnjih revizora i lica zaduženih za finansijsko

upravljanje i kontrolu, a CHU, kao nadležno za ovu obalst treba da stvori uslove za realizaciju ovih aktivnosti.

Predlog zaključaka

Vlada Crne Gore je, na sjednici od ____ juna 2015. godine, razmotrila i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2014. godinu, i u skladu sa tim donijela sledeće zaključke:

1. Zadužuju se sva ministarstva i drugi organi uprave, ako do sada nijesu, da donesu knjigu procedura i o tome, najkasnije do 15.septembra 2015.godine, obavijeste Ministarstvo finansija.
2. Zadužuje se Ministarstvo finansija da u saradnji sa Upravom za kadrove pripremi i Vladi dostavi predlog programa obuke za sistem unutrašnjih finansijskih kontrola sa naglaskom na obuke za visoko rukovodni kadar, kontinuiranu profesionalnu edukaciju revizora i lokalizaciju programa sertifikacije unutrašnjih revizora.
3. Preporučuje se opštinama Ulcinj i Plav da, aktom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave, utvrde posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju, da aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizuju radna mjesta u organizacionoj jedinici za unutrašnju reviziju, utvrde broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i izvrše raspoređivanje, najkasnije do kraja 2015.godine.
4. Preporučuje se opštinama Bar, Budva, Kotor, i Tivat, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizuju radna mjesta u Službi za unutrašnju reviziju, utvrde broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i izvrše raspoređivanje, najkasnije do kraja 2015.godine.
5. Zadužuju se svi korisnici sredstava budžeta Crne Gore, koji do sada nijesu obezbijedili vršenje funkcije unutrašnje revizije da to učine na jedan od načina propisanih Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta ili obavljenjem poslova unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta putem Sporazuma.
6. Zadužuju se svi korisnici sredstava budžeta, da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i o tome obavijeste Ministarstvo finansija.
7. Zadužuju se Ministarstvo finansija i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije da do kraja 2015.godine pripreme i Vladi dostave na razmatranje analizu o broju IT sistema koji se koriste u okviru uprave, potrebnim kapacitetima za uspostavljanje funkcije IT revizija i predlože model za uspostavljanje unutrašnje revizije IT sistema.

PRILOG I

IZVOD IZ REGISTRA O FINANSIJSKOM UPRAVLJANJU I KONTROLI

Tabela 1a

Red. br.	Naziv organizacije	Upućen zahtjev	Dostavljeno	Nije dostavljeno
	MINISTARSTVA			
1.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	✓	✓	
2.	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikaciju	✓	✓	
3.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	✓	✓	
4.	Ministarstvo nauke	✓	✓	
5.	Ministarstvo odbrane	✓	✓	
6.	Ministarstvo ekonomije	✓	✓	
7.	Ministarstvo kulture	✓	✓	
8.	Ministarstvo zdravlja	✓	✓	
9.	Ministarstvo prosvjete	✓	✓	
10.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	✓	✓	
11.	Ministarstvo pravde	✓	✓	
12.	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	✓	✓	
13.	Ministarstvo finansija	✓	✓	
14.	Ministarstvo pomorstva i saobraćaja	✓		✓
15.	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	✓		✓
16.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	✓		✓
	UPRAVE			
17.	Uprava za mlade i sport	✓	✓	
18.	Poreska uprava	✓	✓	
19.	Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma	✓	✓	
20.	Uprava za kadrove	✓	✓	
21.	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica	✓	✓	
22.	Uprava za nekretnine	✓	✓	
23.	Veterinarska uprava	✓	✓	
24.	Lučka uprava	✓	✓	
25.	Uprava carina	✓		✓
26.	Uprava za vode	✓		✓
27.	Uprava za antikorupcijsku inicijativu	✓		✓
28.	Uprava za inspekcijske poslove	✓		✓
29.	Uprava policije	✓		✓
30.	Uprava pomorske sigurnosti	✓		✓
31.	Uprava za šume	✓		✓
32.	Fitosanitarna uprava	✓		✓
33.	Uprava za imovinu	✓		✓
34.	Uprava za igre na sreću	✓		✓
	ZAVODI			
35.	Zavod za školstvo	✓	✓	
36.	Zavod za statistiku	✓	✓	
37.	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	✓	✓	
38.	Zavod za zapošljavanje	✓	✓	

39.	Zavod za meteorologiju	✓	✓	
40.	Zavod za intelektualnu svojinu	✓	✓	
41.	ZIKS	✓		✓
42.	Hidrometeorološki i seizmološki zavod	✓		✓
43.	ZAMTES	✓		✓
	DIREKCIJE			
44.	Direkcija za saobraćaj	✓	✓	
45.	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	✓	✓	
46.	Direkcija javnih radova	✓	✓	
47.	Direkcija za železnice	✓		✓
48.	Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	✓		✓
	SEKRETARIJATI			
49.	Sekretarijat za zakonodavstvo	✓	✓	
	FONDOVI			
50.	Fond za zdravstveno osiguranje	✓	✓	
51.	Fond PIO	✓	✓	
52.	Fond rada	✓	✓	
53.	Fond za obeštećenje	✓		✓
	AGENCIJE			
54.	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	✓	✓	
55.	Agencija za zaštitu konkurenciju	✓	✓	
56.	Agencija za duvan	✓		✓
57.	Agencija za zaštitu životne sredine	✓		✓
	OSTALO			
58.	Zaštitnik imovinsko pravnih interesa	✓	✓	
59.	Muzički centar	✓	✓	
60.	Nacionalna turistička organizacija	✓	✓	
61.	Ispitni centar	✓	✓	
62.	Državni arhiv	✓	✓	
63.	CNP	✓	✓	
64.	JU Centar za stručno obrazovanje	✓	✓	
65.	Centar savremenih umjetnosti	✓	✓	
66.	Revizorsko tijelo	✓	✓	
67.	Policijska akademija	✓	✓	
68.	JU Centar za konzervaciju i arheologiju CG	✓	✓	
69.	Nacionalna biblioteka	✓	✓	
70.	Crveni krst	✓	✓	
71.	Komisija za sprečavanje sukoba interesa	✓	✓	
72.	Ustavni sud	✓	✓	
73.	Vlada Crne Gore	✓	✓	
74.	Narodni muzej	✓	✓	
75.	Univerzitet Crne Gore	✓	✓	
76.	Zetski dom	✓		✓
77.	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	✓		✓
78.	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda	✓		✓
79.	Službeni list CG	✓		✓
80.	Ombudusman	✓		

	OPŠTINE			
81.	Opština Andrijevica	✓	✓	
82.	Opština Pljevlja	✓	✓	
83.	Opština Bijelo Polje	✓	✓	
84.	Opština Plav	✓	✓	
85.	Prijestonica Cetinje	✓	✓	
86.	Glavni grad	✓	✓	
87.	Opština Plužine	✓	✓	
88.	Opština Bar	✓	✓	
89.	Opština Tivat	✓	✓	
90.	Opština Rožaje	✓	✓	
91.	Opština Nikšić	✓	✓	
92.	Opština Ulcinj	✓	✓	
93.	Opština Herceg Novi	✓	✓	
94.	Opština Berane	✓	✓	
95.	Opština Mojkovac	✓	✓	
96.	Opština Danilovgrad	✓	✓	
97.	Opština Šavnik	✓		✓
98.	Opština Kolašin	✓		✓
99.	Opština Žabljak	✓		✓
100.	Opština Kotor	✓		✓
101.	Opština Budva	✓		✓

Tabela 1b

FMC LICA NA CENTRALNOM NIVOU U 2014. GODINI	
1	MINISTARSTVO POMORSTVA I SAOBRAĆAJA
2	MINISTARSTVO EKONOMIJE
3	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EVROPSKIH INTEGRACIJA
4	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
5	MINISTARSTVO ODBRANE
6	MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO
7	MINISTARSTVO KULTURE
8	MINISTARSTVO FINANSIJA
9	MINISTARSTVO PROSVJETE I SPORTA
10	MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA
11	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
12	MINISTARSTVO ZDRAVLJA
13	MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
14	MINISTARSTVO NAUKE
15	MINISTARSTVO PRAVDE
16	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA
17	UPRAVA CARINA
18	UPRAVA ZA VODE
19	UPRAVA ZA SPRIJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJE TERORIZMA
20	UPRAVA ZA KADROVE
21	UPRAVA ZA MLADE I SPORT
22	UPRAVA ZA IGRE NA SREĆU
23	UPRAVA POLICIJE
24	UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKOU INICIJATIVU
25	UPRAVA POMORSKE SIGURNOSTI
26	UPRAVA ZA ŠUME
27	LUČKA UPRAVA
28	UPRAVA ZA IMOVINU
29	UPRAVA ZA NEKRETNINE
30	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE
31	PORESKA UPRAVA
32	UPRAVA ZA ZBRINJAVANJE IZBJEGLICA
33	FITOSANITARNA UPRAVA
34	GENERALNI SEKRETARIJAT VLADE
35	SEKRETARIJAT ZA ZAKONODAVSTVO
36	ZAVOD ZA METROLOGIJU
37	ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

38	ZAMTES (ZAVOD ZA MEĐUN.)
39	HIDROMETEROLOŠKI I SEIZMOLOŠKI ZAVOD
40	ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE
41	ZAVOD ZA STATISTIKU
42	ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA
43	DRŽAVNI ARHIV
44	ZAVOD ZA ŠKOLSTVO
45	ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA
46	DIREKCIJA ZA RAZVOJ MSP
47	DIREKCIJA ZA ZAŠTITU TAJNIH PODATAKA
48	DIREKCIJA ZA SAOBRAĆAJ
49	DIREKCIJA JAVNIH RADOVA
50	AGENCIJA ZA NACIONALNU BEZBJEDNOST
51	AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
52	AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE
53	AGENCIJA ZA MIRNO RJEŠAVANJE RADNIH SPOROVA
54	FOND ZA OBEŠTEĆENJE
55	FOND RADA
56	FOND PIO
57	FOND ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE
58	ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
59	USTAVNI SUD CRNE GORE
60	SUDSKI SAVJET
61	NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA
62	UNIVERZITET CRNE GORE
63	CRNOGORSKONARODNO POZORIŠTE
64	ISPITNI CENTAR
65	VRHOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
66	NARODNI MUZEJ
67	POLICIJSKA AKADEMIJA
68	KRALJEVSKO POZORIŠTE "ZETSKI DOM"
69	CRNOGORSKA AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI
70	ZAŠTITNIK IMOVINSKO PRAVNIH INTERESA CRNE GORE
71	JU CENTAR SAVREMENE UMJETNOSTI CRNE GORE
72	JU CENTAR ZA STRUČNO OBRAZOVANJE
73	MUZIČKI CENTAR
74	NACIONALNA BIBLIOTEKA "ĐURĐE CRNOJEVIĆ"
75	CENTAR ZA KONZERVACIJU I ARHEOLOGIJU CRNE GORE
76	REVIZORSKO TIJELO

Tabela 1c

FMC LICA NA LOKALNOM NIVOU U 2014. GODINI	
1	PLAV
2	PLUŽINE
3	BIJELO POLJE
4	MOJKOVAC
5	GLAVNI GRAD PODGORICA
6	DANILOVGRAD
7	TIVAT
8	NIKŠIĆ
9	BERANE
10	ULCINJ
11	PRIJESTONICA CETINJE
12	PLJEVLJA
13	HERCEG NOVI
14	ŠAVNIK

Prilog 1 Izvod iz registra Knjiga procedura

Tabela 1d

KNJIGE PROCEDURA NA CENTRALNOM NIVOU U 2014. GODINI	
1	NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA
2	MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO
3	AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
4	SEKRETARIJAT ZA ZAKONODAVSTVO
5	FOND ZA OBEŠTEĆENJE
6	FOND RADA
7	POLICIJSKA AKADEMIJA
8	UPRAVA ZA KADROVE
9	UPRAVA ZA SPRIJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJE
10	CNP
11	FOND PIO
12	AGENCIJA ZA NACIONALNU BEZBJEDNOST
13	ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

14	UPRAVA ZA IMOVINU
15	UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKU INICIJATIVU
16	ZAŠTITNIK IMOVINSKO PRAVNIH INTERESA
17	ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE CG
18	MINISTARSTVO EKONOMIJE
19	MINISTARSTVO PRAVDE I LJUDSKIH PRAVA
20	DRŽAVNI ARHIV
21	MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA
22	NARODNI MUZEJ
23	MINISTARSTVO KULTURE
24	MINISTARSTVO FINANSIJA
25	MINISTARSTVO ODBRANE
26	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
27	MINISTARSTVO NAUKE
28	PORESKA UPRAVA
29	FONDA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE
30	MONSTAT
31	USTAVNI SUD
32	ISPITNI CENTAR
33	NACIONALNA BIBLIOTEKA "ĐURĐE CRNOJEVIĆ"
34	MINISTARSTVO ZDRAVLJA
35	MINISTARSTVO PROSVJETE
36	DIREKCIJA JAVNIH RADOVA
37	UPRAVA ZA NEKRETNINE
38	MUZIČKI CENTAR
39	ZAVOD ZA METROLOGIJU
40	ZAVOD ZA ZBRINJAVANJE IZBJEGLICA
41	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE
42	AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE
43	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EVROPSKIH INTEGRACIJA
44	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA
45	ZAVOD ZA ŠKOLSTVO
46	KOMISIJA ZA SPRIJEČAVANJE SUKOBA INTERESA
47	AGENCIJA ZA MIRNO RJEŠAVANJE RADNIH SPOROVA
48	MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA I POMORSTVA
49	SUDSKI SAVJET

50	HIDROMETEROLOŠKI I SEIZMOLOŠKI ZAVOD
51	DIREKCIJA ZA ZAŠTITU TAJNIH PODATAKA
52	DRŽAVNA KOMISIJA ZA KONTROLU JAVNIH NABAVKI
53	MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
54	GENERALNI SEKRETARIJAT VLADE
55	UPRAVA ZA MLADE I SPORT
56	ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA
57	CENTAR SAVREMENE UMJETNOSTI
58	REVIZORSKO TIJELO
59	UNIVERZITET CRNE GORE

Tabela 1e

KNJIGE PROCEDURA NA LOKALNOM NIVOU U 2014. GODINI	
1	OPŠTINA NIKŠIĆ
2	OPŠTINA DANILOVGRAD
3	OPŠTINA BERANE
4	OPŠTINA PLAV
5	OPŠTINA CETINJE
6	OPŠTINA PODGORICA
7	OPŠTINA BIJELO POLJE
8	OPŠTINA TIVAT
9	OPŠTINA PLJEVLJA
10	OPŠTINA MOJKOVAC
11	OPŠTINA ANDRIJEVICA
12	OPŠTINA PLUŽINE
13	OPŠTINA BAR
14	OPŠTINA HERCEG NOVI

PRILOG II.

PODACI IZ UPITNIKA GI-FMC ZA 2014. GODINU

Pitanja i odgovori GI-FMC 2014

Da li subjekat ima usvojen kodeks ponašanja prilagođen specifičnostima subjekta?		
	Broj	Procenat
Ne	9	13,04%
Uvedene su početne aktivnosti	2	2,90%
U pojedninim područjima poslovanja	3	4,35%
U većem dijelu poslovanja	2	2,90%
Da	53	76,81%
Ukupno	69	100,00%

Da li postoji način upoznavanja zaposlenih sa etičkim kodeksom?		
	Broj	Procenat
Ne	9	13,64%
Uvedene su početne aktivnosti		0,00%
U pojedninim područjima poslovanja		0,00%
U većem dijelu poslovanja	4	6,06%
Da	53	80,30%
Ukupno	66	100,00%

Da li su predviđene mjere u slučaju nepoštovanja kodeksa ponašanja?		
	Broj	Procenat
Ne	7	10,29%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,47%
U pojedninim područjima poslovanja	2	2,94%
U većem dijelu poslovanja	4	5,88%
Da	54	79,41%
Ukupno	68	100,00%

Da li postoji kadrovska politika za zapošljavanje odgovarajućih kadrova?		
	Broj	Procenat
Ne	13	19,12%
Uvedene su početne aktivnosti	3	4,41%
U pojedninim područjima poslovanja	1	1,47%
U većem dijelu poslovanja	6	8,82%
Da	45	66,18%
Ukupno	68	100,00%

Da li se vrši ocjenjivanje rada zaposlenih?		
	Broj	Procenat
Ne	9	13,24%
Uvedene su početne aktivnosti	3	4,41%
U pojedinim područjima poslovanja	2	2,94%
U većem dijelu poslovanja	2	2,94%
Da	52	76,47%
Ukupno	68	100,00%

Da li su utvrđeni kriterijumi za izbor kandidata?		
	Broj	Procenat
Ne	4	5,97%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,49%
U pojedinim područjima poslovanja		0,00%
U većem dijelu poslovanja	4	5,97%
Da	58	86,57%
Ukupno	67	100,00%

Da li je utvrđena odgovarajuća sistematizacija radnih mjesta?		
	Broj	Procenat
Ne	1	1,45%
Uvedene su početne aktivnosti		0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,45%
U većem dijelu poslovanja	2	2,90%
Da	65	94,20%
Ukupno	69	100,00%

Da li se zaposleni stručno usavršavaju?		
	Broj	Procenat
Ne	1	1,45%
Uvedene su početne aktivnosti		0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,45%
U većem dijelu poslovanja	2	2,90%
Da	65	94,20%
Ukupno	69	100,00%

Da li je utvrđen plan stručnog usavršavanja zaposlenih?		
	Broj	Procenat
Ne	21	30,88%
Uvedene su početne aktivnosti	8	11,76%
U pojedinim područjima poslovanja	6	8,82%
U većem dijelu poslovanja	9	13,24%
Da	24	35,29%
Ukupno	68	100,00%

Da li su u subjektu delegirana ovlašćenja i odgovornosti?		
	Broj	Procenat
Ne	7	10,45%
Uvedene su početne aktivnosti		0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	3	4,48%
U većem dijelu poslovanja	5	7,46%
Da	52	77,61%
Ukupno	67	100,00%

Da li postoji interni akt kojim je delegiranje ovlašćenja i odgovornosti regulisano?		
	Broj	Procenat
Ne	16	25,00%
Uvedene su početne aktivnosti	4	6,25%
U pojedinim područjima poslovanja	6	9,38%
U većem dijelu poslovanja	3	4,69%
Da	35	54,69%
Ukupno	64	100,00%

Da li subjekat ima utvrđene ciljeve poslovanja?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,41%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,47%
U pojedinim područjima poslovanja	0	0,00%

U većem dijelu poslovanja	6	8,82%
Da	58	85,29%
Ukupno	68	100,00%

Da li su zaposleni upoznati sa ciljevima subjekta?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,48%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	3	4,48%
U većem dijelu poslovanja	4	5,97%
Da	57	85,07%
Ukupno	67	100,00%

Da li su utvrđena mjerila za ocjenu ostvarivanja ciljeva subjekata?		
	Broj	Procenat
Ne	25	38,46%
Uvedene su početne aktivnosti	6	9,23%
U pojedinim područjima poslovanja	5	7,69%
U većem dijelu poslovanja	10	15,38%
Da	19	29,23%
Ukupno	65	100,00%

Da li se redovno prati ostvarivanje ciljeva i analiziraju uzroci odstupanja?		
	Broj	Procenat
Ne	9	13,64%
Uvedene su početne aktivnosti	4	6,06%
U pojedinim područjima poslovanja	9	13,64%
U većem dijelu poslovanja	4	6,06%
Da	40	60,61%
Ukupno	66	100,00%

Da li su identifikovani rizici?
--

	Broj	Procenat
Ne	21	31,34%
Uvedene su početne aktivnosti	11	16,42%
U pojedinim područjima poslovanja	13	19,40%
U većem dijelu poslovanja	3	4,48%
Da	19	28,36%
Ukupno	67	100,00%

Da li su identifikovani rizici procijenjeni?		
	Broj	Procenat
Ne	27	40,91%
Uvedene su početne aktivnosti	10	15,15%
U pojedinim područjima poslovanja	13	19,70%
U većem dijelu poslovanja	4	6,06%
Da	12	18,18%
Ukupno	66	100,00%

Da li su preduzete mjere za smanjenje rizika?		
	Broj	Procenat
Ne	22	32,84%
Uvedene su početne aktivnosti	12	17,91%
U pojedinim područjima poslovanja	11	16,42%
U većem dijelu poslovanja	2	2,99%
Da	20	29,85%
Ukupno	67	100,00%

Da li se vodi registar rizika?		
	Broj	Procenat
Ne	49	73,13%
Uvedene su početne aktivnosti	10	14,93%
U pojedinim područjima poslovanja	2	2,99%
U većem dijelu poslovanja	0	0,00%
Da	6	8,96%
Ukupno	67	100,00%

Da li se registar rizika redovno ažurira?		
	Broj	Procenat
Ne	47	72,31%
Uvedene su početne aktivnosti	8	12,31%
U pojedinim područjima poslovanja	2	3,08%
U većem dijelu poslovanja	0	0,00%
Da	8	12,31%
Ukupno	65	100,00%

Da li su zaposleni upoznati sa rizikom u svom području rada?		
	Broj	Procenat
Ne	19	29,23%
Uvedene su početne aktivnosti	12	18,46%
U pojedinim područjima poslovanja	9	13,85%
U većem dijelu poslovanja	4	6,15%
Da	21	32,31%
Ukupno	65	100,00%

Da li za poslovne procese postoje operativna pisana uputstva za rad sa mjestom odlučivanja?		
	Broj	Procenat
Ne	6	9,09%
Uvedene su početne aktivnosti	4	6,06%
U pojedinim područjima poslovanja	9	13,64%
U većem dijelu poslovanja	9	13,64%
Da	38	57,58%
Ukupno	66	100,00%

Da li operativna uputstva sadrže i opise unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
Ne	14	20,59%
Uvedene su početne aktivnosti	5	7,35%
U pojedinim područjima poslovanja	8	11,76%
U većem dijelu poslovanja	14	20,59%

Da	27	39,71%
Ukupno	68	100,00%

Da li odobravanje, ovjeravanje dokumentacije, ovlašćivanje, odnosno davanje saglasnosti za isplatu sredstava i evidentiranje poslovnog događaja obavljaju različita lica?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,35%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,45%
U većem dijelu poslovanja	2	2,90%
Da	63	91,30%
Ukupno	69	100,00%

Da li je obezbijedena kontrola pristupa sredstvima, evidencijama i njihovom korišćenju?		
	Broj	Procenat
Ne	0	0,00%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,47%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,47%
U većem dijelu poslovanja	3	4,41%
Da	63	92,65%
Ukupno	68	100,00%

Da li je imovina subjekta zaštićena od neovlašćenog pristupa i upotrebe?		
	Broj	Procenat
Ne	0	0,00%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	2	2,99%
U većem dijelu poslovanja	6	8,96%
Da	59	88,06%
Ukupno	67	100,00%

Da li se vrši provjera sprovođenja kontrolnih aktivnosti?		
	Broj	Procenat
Ne	10	14,71%
Uvedene su početne aktivnosti	4	5,88%
U pojedinim područjima poslovanja	7	10,29%
U većem dijelu poslovanja	5	7,35%

Da	42	61,76%
Ukupno	68	100,00%

Da li rukovodilac subjekta dobija odgovarajuće informacije na osnovu kojih donosi odluke?		
	Broj	Procenat
Ne	0	0,00%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	0	0,00%
U većem dijelu poslovanja	4	5,80%
Da	65	94,20%
Ukupno	69	100,00%

Da li informacioni sistem omogućava rukovodiocu subjekta praćenje sprovođenja utvrđenih ciljeva i efektivnog nadzora nad poslovanjem?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,35%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	7	10,14%
U većem dijelu poslovanja	10	14,49%
Da	49	71,01%
Ukupno	69	100,00%

Da li je obezbijeden efikasan sistem unutrašnje komunikacije koji omogućava zaposlenim informisanje potrebno za obavljanje poslova?		
	Broj	Procenat
Ne	0	0,00%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,45%
U pojedinim područjima poslovanja	2	2,90%
U većem dijelu poslovanja	11	15,94%
Da	55	79,71%
Ukupno	69	100,00%

Da li je rukovodilac subjekta upoznat sa obimom i sadržajem primjedbi između organizacionih jedinica u okviru subjekta i trećih lica?		
	Broj	Procenat
Ne	2	2,90%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,45%

U pojedinim područjima poslovanja	1	1,45%
U većem dijelu poslovanja	9	13,04%
Da	56	81,16%
Ukupno	69	100,00%

Da li je obezbijedena odgovarajuća zaštita podataka kod informacionih sistema?		
	Broj	Procenat
Ne	2	2,90%
Uvedene su početne aktivnosti	0	0,00%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,45%
U većem dijelu poslovanja	9	13,04%
Da	57	82,61%
Ukupno	69	100,00%

Da li je utvrđen način izvještavanja u slučaju otkrivanja grešaka, nepravilnosti, pogrešne upotrebe sredstava, prevara i nedozvoljenih radnji?		
	Broj	Procenat
Ne	17	25,00%
Uvedene su početne aktivnosti	3	4,41%
U pojedinim područjima poslovanja	3	4,41%
U većem dijelu poslovanja	10	14,71%
Da	35	51,47%
Ukupno	68	100,00%

Da li se sačinjavaju izvještaji, analize troškova odjeljenja, odnosno organizacionih jedinica u subjektu?		
	Broj	Procenat
Ne	14	20,90%
Uvedene su početne aktivnosti	4	5,97%
U pojedinim područjima poslovanja	6	8,96%
U većem dijelu poslovanja	4	5,97%
Da	39	58,21%
Ukupno	67	100,00%

Da li se sačinjavaju izvještaji - analize po pojedinim budžetskim izdacima?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,48%

Uvedene su početne aktivnosti	4	5,97%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,49%
U većem dijelu poslovanja	2	2,99%
Da	57	85,07%
Ukupno	67	100,00%

Da li rukovodstvo analizira sačinjene izvještaje?		
	Broj	Procenat
Ne	3	4,48%
Uvedene su početne aktivnosti	4	5,97%
U pojedinim područjima poslovanja	0	0,00%
U većem dijelu poslovanja	2	2,99%
Da	58	86,57%
Ukupno	67	100,00%

Da li je subjekat uspostavio obavezu redovnog izvještavanja o stanju na području upravljanja rizicima, unutrašnje kontrole i unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Ne	10	15,38%
Uvedene su početne aktivnosti	10	15,38%
U pojedinim područjima poslovanja	9	13,85%
U većem dijelu poslovanja	9	13,85%
Da	27	41,54%
Ukupno	65	100,00%

Da li subjekat ima uspostavljen sistem redovnog praćenja poslovnih procesa?		
	Broj	Procenat
Ne	7	10,45%
Uvedene su početne aktivnosti	7	10,45%
U pojedinim područjima poslovanja	4	5,97%
U većem dijelu poslovanja	4	5,97%
Da	45	67,16%
Ukupno	67	100,00%

Da li je rukovodstvo uspostavilo sisteme za dobijanje sugestija od zaposlenih u cilju unapredenja unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
Ne	17	25,00%
Uvedene su početne aktivnosti	11	16,18%
U pojedinim područjima poslovanja	9	13,24%
U većem dijelu poslovanja	4	5,88%
Da	27	39,71%
Ukupno	68	100,00%

Da li su unutrašnje kontrole prilagođene promjenama u subjektu i u njegovom spoljnjem okruženju?		
	Broj	Procenat
Ne	10	15,63%
Uvedene su početne aktivnosti	5	7,81%
U pojedinim područjima poslovanja	8	12,50%
U većem dijelu poslovanja	4	6,25%
Da	37	57,81%
Ukupno	64	100,00%

Da li je u subjektu uspostavljena unutrašnja revizija?		
	Broj	Procenat
Ne	16	23,88%
Uvedene su početne aktivnosti	5	7,46%
U pojedinim područjima poslovanja	0	0,00%
U većem dijelu poslovanja	1	1,49%
Da	45	67,16%
Ukupno	67	100,00%

Da li rukovodilac subjekta postupa po preporukama unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Ne	8	12,90%
Uvedene su početne aktivnosti	6	9,68%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,61%
U većem dijelu poslovanja	3	4,84%
Da	44	70,97%
Ukupno	62	100,00%

Da li rukovodilac subjekta postupava po preporukama DRI?		
	Broj	Procenat
Ne	1	1,52%
Uvedene su početne aktivnosti	2	3,03%
U pojedinim područjima poslovanja	0	0,00%
U većem dijelu poslovanja	1	1,52%
Da	62	93,94%
Ukupno	66	100,00%

Da li se prati sprovođenje preporuka unutrašnjih i spoljnjih revizora radi poboljšanja sistema unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
Ne	1	1,49%
Uvedene su početne aktivnosti	1	1,49%
U pojedinim područjima poslovanja	1	1,49%
U većem dijelu poslovanja	3	4,48%
Da	61	91,04%
Ukupno	67	100,00%

Da li je sačinjen plan za otklanjanje nedostataka unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
Ne	32	48,48%
Uvedene su početne aktivnosti	8	12,12%
U pojedinim područjima poslovanja	5	7,58%
U većem dijelu poslovanja	4	6,06%
Da	17	25,76%
Ukupno	66	100,00%

PRILOG 3.

IZVOD IZ REGISTARA UR

Pregled korisnika budžeta koji su utvrdili posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju i izvršili raspoređivanje unutrašnjih revizora

Tabela 3a

Red. br.	Naziv korisnika budžeta	Broj sistematizovanih	Broj raspoređenih
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	3	2
2.	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	4	3
3.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3	2
4.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	3	1
5.	Ministarstvo ekonomije	3	1
6.	Ministarstvo odbrane	3	2
7.	Ministarstvo finansija	7	7
8.	Ministarstvo prosvjete	3	2
9.	Ministarstvo kulture	3	2
10.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	4	1
11.	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	2	1
12.	Ministarstvo nauke	1	1
13.	Ministarstvo pravde	2	0
14.	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	3	1
15.	Fond PIO Crne Gore	4	2
16.	Fond za zdravstveno osiguranje CG	4	2
17.	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	4	2
18.	Agencija za nacionalnu bezbjednost ¹		2
19.	Univerzitet Crne Gore	3	1
20.	Skupština Crne Gore	3	0
21.	Sudstvo	3	1
22.	Glavni grad Podgorica	4	3
23.	Opština Bar ²	*	-
24.	Opština Berane	5	4
25.	Opština Bijelo Polje	3	2
26.	Opština Budva ³	*	-
27.	Opština Danilovgrad	3	1
28.	Opština Kotor ⁴	*	-

¹ Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za nacionalnu bezbjednost zbog tajnosti nije dostupan

² Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije usvojen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i nije postavljen rukovodilac službe za unutrašnju reviziju

³ Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije usvojen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i nije postavljen rukovodilac službe za unutrašnju reviziju

29.	Opština Nikšić	4	3
30.	Opština Pljevlja	3	3
31.	Opština Rožaje	5	4
32.	Opština Tivat	4	0
33.	Opština Herceg Novi	4	2
34.	Prijestonica Cetinje	5	2
	UKUPNO	105	60

* Opštine u kojima je Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije usvojen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i nije postavljen rukovodilac službe za unutrašnju reviziju.

**Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za nacionalnu bezbjednost zbog tajnosti nije dostupan.

Korisnici sredstava budžeta koji su obavezni da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju

Tabela 3b

Red. br.	Naziv korisnika sredstava budžeta	Uspostavio jedinicu za UR		Rasporedio unutrašnje revizore	
		DA	NE	DA	NE
1	Ministarstvo pravde	DA		NE	
2	Ministarstvo unutrašnjih poslova	DA		DA	
3	Ministarstvo odbrane	DA		DA	
4	Ministarstvo finansija	DA		DA	
5	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	DA		DA	
6	Ministarstvo prosvjete	DA		DA	
7	Ministarstvo kulture	DA		DA	
8	Ministarstvo ekonomije	DA		DA	
9	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	DA		DA	
10	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	DA		DA	
11	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	DA		DA	
12	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	DA		DA	
13	Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	DA		DA	
14	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	DA		DA	
15	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	DA		DA	
16	Glavni grad Podgorica	DA		DA	
17	Prijestonica Cetinje	DA		DA	
18	Opština Bar	DA		NE	

⁴ Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije usvojen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i nije postavljen rukovodilac službe za unutrašnju reviziju

19	Opština Berane	DA	DA
20	Opština Bijelo Polje	DA	DA
21	Opština Budva	DA	NE
22	Opština Danilovgrad	DA	DA
23	Opština Herceg Novi	DA	DA
24	Opština Kotor	DA	NE
25	Opština Nikšić	DA	DA
26	Opština Plav	NE	NE
27	Opština Pljevlja	DA	DA
28	Opština Rožaje	DA	DA
29	Opština Tivat	DA	NE
30	Opština Ulcinj	NE	NE

Pregled potpisanih sporazuma
CENTRALNI NIVO

Tabela 3c

Korisnik budžeta kome su povjereni poslovi	Korisnik budžeta koji je povjerio poslove
Ministarstvo finansija	Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma Sekretarijat za zakonodavstvo Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore Fond za obeštećenje Uprava za javne nabavke Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore Zavod za statistiku Ministarstvo zdravlja Regulatorna agencija za energetiku Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki Agencija za mirno rješavanje radnih sporova Polijska akademija Centar za posredovanje Uprava za mlade i sport Fond za zastitu i ostvarivanje manjinskih prava Ustavni sud (2015. godina)
Ministarstvo odbrane	Direkcija za zaštitu tajnih podataka
Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Fond rada Socijalni savjet Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

	Agencija za zaštitu životne sredine JP Nacionalni parkovi (2015.godina)
Ministarstvo prosvjete	Zavod za školstvo Ispitni centar
Ministarstvo ekonomije	Zavod za intelektualnu svojinu Zavod za metrologiju Uprava za zaštitu konkurencije Sekreterijat za razvojne projekte
Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava za kadrove
LOKALNI NIVO	
Opština Nikšić	Opština Plužine
Opština Bijelo Polje	Opština Mojkovac

Pregled korisnika budžeta koji nijesu odredili rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju

Tabela 3d

Red. Br.	Naziv korisnika sredstava budžeta	Rukovodilac jedinice nije određen
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Ne
2	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	Ne
3	Ministarstvo prosvjete	Ne
4	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Ne
5	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	Ne
6	Ministarstvo nauke	Ne

Pregled uspostavljanja unutrašnje revizije u javnom sektoru

Tabela 3e

R.broj	Naziv ministarstva/drugog samostalnog organa	Unutrašnja revizija	Budžet 2015
1	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Da, 1 revizor	70.623.708,57
2	Ministarstvo odbrane	Da, 2 revizora	36.438.847,95
3	Ministarstvo finansija	Da, 7 revizora	120.230.133,28
4	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	Da, 1 revizor	13.671.052,32
5	Ministarstvo prosvjete	Da, 2 revizora	137.212.534,85
6	Ministarstvo nauke	Da, 1 revizor	2.679.493,61
7	Ministarstvo kulture	Da, 2 revizora	6.147.913,48
8	Ministarstvo ekonomije	Da, 1 revizor	8.954.428,97
9	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Da, 2 revizora	25.461.884,15
10	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Da, 1 revizor	22.682.100,18
11	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Da, 3 revizora	6.179.232,96

12	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Da, 2 revizora	70.507.821,87
13	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	Da, 1 revizor	7.010.534,92
14	Fond PIO Crne Gore	Da, 2 revizora	406.904.024,57
15	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	Da, 2 revizora	171.090.220,37
16	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Da, 2 revizora	21.016.708,97
17	Agencija za nacionalnu bezbjednost	Da, 2 revizora	6.234.562,97
18	Univerzitet Crne Gore	Da, 1 revizor	14.126.122,00
19	Sudstvo	Da, 1 revizor	20.793.248,06
20	Državna revizorska institucija	Da,	1.446.554,68
21	Uprava za inspekcijske poslova(2015.godina)	Da, 1 revizor	4.777.532,13

Revizija uspostavljena sporazumom			
22	Sekreterijatski za zakonodavstvo	Sporazum Ministarstvo finansija	359.930,15
23	Generalni sekretariat Vlade Crne Gore	Sporazum Ministarstvo finansija	3.913.004,24
24	Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma	Sporazum Ministarstvo finansija	482.932,19
25	Fond za obeštećenje	Sporazum Ministarstvo finansija	2.359.799,87
26	Uprava za javne nabavke	Sporazum Ministarstvo finansija	306.843,58
27	Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore	Sporazum Ministarstvo finansija	616.280,16
28	Ministarstvo zdravlja	Sporazum Ministarstvo finansija	998.526,13
29	Zavod za statistiku	Sporazum Ministarstvo finansija	1.486.565,61
30	Regulatorna agencija za energetiku	Sporazum Ministarstvo finansija	
31	Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki	Sporazum Ministarstvo finansija	216.156,08

32	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	Sporazum Ministarstvo finansija	538.789,05
33	Policajska akademija	Sporazum Ministarstvo finansija	1.103.153,00
34	Centar za posredovanje	Sporazum Ministarstvo finansija	76.989,33
35	Uprava za mlade i sport	Sporazum Ministarstvo finansija	3.817.957,47
36	Fond za zastitu i ostvarivanje manjinskih prava	Sporazum Ministarstvo finansija	1.018.519,13
37	Ustavni sud	Sporazum Ministarstvo finansija (2015.)	934.474,82
38	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	Sporazum Ministarstvo odbrane	131.810,75
39	Fond rada	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	2.537.198,86
40	Socijalni savjet	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	92.125,01
41	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	871.506,49
42	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1.265.894,98
43	JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	
44	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	
45	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1.468.641,76
46	Agencija za zastitu životne sredine	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1.226.830,94
47	JP Nacionalni parkovi Crne Gore	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma (2015.godina)	
48	Zavod za školstvo	Sporazum Ministarstvo prosvjete	1.646.232,42
49	Ispitni centar	Sporazum Ministarstvo prosvjete	722.669,54
50	Zavod za intelektualnu svojinu	Sporazum Ministarstvo ekonomije	322.158,09
51	Zavod za	Sporazum Ministarstvo ekonomije	793.298,86

	metrologiju		
52	Agencija za zaštitu konkurencije	Sporazum Ministarstvo ekonomije	305.287,25
53	Sekreterijat za razvojne projekte	Sporazum Ministarstvo ekonomije	150.278,42
54	Uprava za kadrove	Sporazum Ministarstvo unutrašnjih poslova	1.220.400,59
Data saglasnost za sporazum			
55	Crnogorsko narodno pozorište	Pokrenut postupak za sporazumom sa Ministarstvom kulture	1.888.979,71
56	Kraljevsko pozorište "Zetski Dom"	Pokrenut postupak za sporazumom sa Ministarstvom kulture	555.344,71
57	Crnogorska Akademija nauka i umjetnosti	Pokrenut postupak za sporazumom sa Univerzitetom CG	1.264.504,17
Nijesu pokriveni unutrašnom revizijom			
58	Ministarstvo pravde		9.402.057,54
59	Skupština Crne Gore		7.060.889,50
60	Predsjednik Crne Gore		700.495,67
61	Državna izborna komisija		240.232,15
62	Sredstva za rad parlamentarnih partija		4.075.005,43
63	Sredstava za građansku kontrolu rada policije		35.000,00
64	Cetinjski parlamentarni forum		42.650,00
65	Tužilaštva		6.285.928,38
66	Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte		870.044,51
67	Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija		100.000,00
68	Sredstva za rješavanje stambenih potreba		500.000,00
69	Komisija za koncesije		85.000,00
70	Službeni list Crne Gore		9.500,00
71	Savjet za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta		138.000,00
72	Komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama		90.000,00
73	Savjet za članstvo u NATO		200.000,00
74	Kancelarija za saradnju sa nevladinim organizacijama		37.650,00
75	Prekršajni organi		3.247.472,81
76	Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću		2.819.637,45
77	Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći		33.636,00
78	Fakultet za crnogorski jezik i književnost		352.523,30
79	Centar za stručno obrazovanje		567.871,92
80	Državni arhiv		1.623.067,13
81	Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević"		1.061.425,05
82	Prirodnjački muzej Crne Gore		382.648,00
83	Crnogorska kinoteka		150.018,61
84	Muzučki centar Crne Gore		1.063.635,69
85	Biblioteka za slijepe Crne Gore		176.654,09
86	JU Narodni muzej Crne Gore		1.999.136,44
87	Pomorski muzej Crne Gore		243.544,56

88	Centar savremene umjetnosti Crne Gore	548.009,96	
89	Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore	747.488,81	
90	Komisija za istraživanje nesreća	44.860,00	
91	Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina Crne Gore	248.880,20	
92	Nacionalni savjeti	300.000,00	
93	Komisija za sprječavanje sukoba interesa	285.553,74	
94	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda	531.219,89	
95	Dotacije opštinama	198.000,00	
96	Savez udruženja boraca	110.000,00	
97	Matica crnogorska	240.000,00	
98	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	424.974,99	
99	Crveni krst Crne Gore	275.000,00	
100	Senat Prijestonice	91.000,00	
101	Fondacija Petrović Njegoš	466.666,00	
102	Revizorsko tijelo	276.739,64	
103	Javno preduzeće Radio i Televizija Crne Gore	12.700.000,00	
104	Regionalni centar za podvodno razminiranje, pružanje pomoći, spašavanje i kontrolu na moru	302.794,02	
Kapitalni budžet (1 i 2) + transakcije finansiranja izdataka (3) + rezerve (4)			
Redni broj	Korisnik sredstava budžeta CG	Pokrivenost UR	Budžet za 2015.godinu
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva Direkcija za saobraćaj	Da	242.500.000,00
2	Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija za javne radove	Da	42.197.077,00
3	Transakcije finansiranja izdataka (Ministarstvo finansija)	Da	395.242.004,37
4	Rezerve (Ministarstvo finansija)	Da	13.055.163,43

Pokrivenost budžeta funkcijom UR

1.898.167.160,43

Ukupan budžet

1.963.260.900,49

Procenat pokrivenosti budžeta funkcijom UR

96,68%

PRILOG 4.

ANALIZA PODATAKA IZ GI-UR 2014.

Pitanja i odgovori GI-UR 2014

Unutrašnja revizija je organizaciono uspostavljena aktom o unutrašnjoj organizaciji		
	Broj	Procenat
Da	26	44.07
Ne	33	55.93
Ukupno	59	100.0

Unutrašnja revizija je uspostavljena		
	Broj	Procenat
Organizovanjem posebne jedinice u okviru subjekta	26	44,07
Povjeravanjem poslova unutrašnje revizije	33	55.93
Ukupno	59	100.0

Jedinica za unutrašnju reviziju je neposredno odgovorna rukovodiocu subjekta?		
	Broj	Procenat
Da	26	100.00
Ne	0	0.00
Ukupno	26	100.0

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je određen?		
	Broj	Procenat
Da	20	76.92
Ne	6	23.08
Ukupno	26	100.0

Sistematizovani broj unutrašnjih revizora		
Broj revizora	Broj jedinica UR	Procenat
1.00	1	3.33
2.00	2	6.67
3.00	14	46.67
4.00	9	30.00

5.00	3	10.00
7.00	1	3.33
Ukupno	30	100.0

Popunjeni broj unutrašnjih revizora		
Broj revizora	Broj jedinica UR	Procenat
1.00	9	32.14
2.00	12	42.86
3.00	4	14.29
4.00	2	7.14
7.00	1	3.57
Ukupno	28	100.0

Unutrašnji revizori obavljaju isključivo poslove revizije?		
	Broj	Procenat
Da	25	96.15
Ne	1	3.85
Ukupno	26	100.0

Unutrašnji revizori osim metodologije koriste sopstveno metodološko uputstvo?		
	Broj	Procenat
Da	0	0.00
Ne	26	100.00
Ukupno	26	100.0

Rukovodilac subjekta i rukovodilac jedinice za UR su potpisali povelju unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Da	26	100.00
Ne	0	0.00
Ukupno	26	100.0

Izraden je strateški plan unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Da	20	76.92
Ne	6	23.08
Ukupno	26	100.0

Strateški plan revizije izrađen je na osnovu procjene rizika?		
	Broj	Procenat
Da	19	95.00
Ne	1	5.00
Ukupno	20	100.0

Izrađen je godišnji plan unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Da	20	76.92
Ne	6	23.08
Ukupno	26	100.0

Godišnji plan unutrašnje revizije izrađen je na osnovu strateškog plana unutrašnje revizije?		
	Broj	Procenat
Da	19	95.00
Ne	1	5.00
Ukupno	20	100.0

Ukupan broj planiranih revizija prema godišnjem planu		
	Broj	Procenat
1.00	1	4.76
3.00	2	9.52
4.00	6	28.57
5.00	2	9.52
6.00	6	28.57
9.00	1	4.76
10.00	1	4.76
12.00	1	4.76
24.00	1	4.76
Ukupno	21	100.0

Ukupan broj naknadno planiranih (ad hoc) revizija		
	Broj	Procenat
1.00	9	60.00
2.00	4	26.67
4.00	1	6.67
11.00	1	6.67
Ukupno	15	100.0

Za preporuke jedinica za UR ima bazu podataka za praćenje sprovođenja preporuka?		
	Broj	Procenat
Da	20	90.91
Ne	2	9.09
Ukupno	22	100.0

Ukupan broj obavljenih revizija za koje su izrađeni revizorski izvještaji		
	Broj	Procenat
1.00	1	4.55
2.00	5	22.73
3.00	2	9.09
4.00	2	9.09
5.00	4	18.18
6.00	4	18.18
7.00	1	4.55
8.00	1	4.55
10.00	1	4.55
20.00	1	4.55
Ukupno	22	100.0

Broj datih preporuka u revizorskim izvještajima		
	Broj	Procenat
1-10	10	45.45
11-20	5	22.73
21-30	4	18.18
31-50	2	9.09
51-100	0	0.00
101-	1	4.55
Ukupno	22	100.0

Broj sprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1-10	14	63.64
11-20	5	22.73
21-30	2	9.09
31-	1	4.55
Ukupno	22	100.0

Broj djelimično sprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1.00	4	26.67
2.00	1	6.67
3.00	3	20.00
4.00	2	13.33
5.00	1	6.67
7.00	1	6.67
9.00	2	13.33
28.00	1	6.67
Ukupno	15	100.0

Broj nesprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1.00	2	13.33
2.00	2	13.33
3.00	1	6.67
4.00	1	6.67
5.00	2	13.33
6.00	2	13.33
9.00	1	6.67
10.00	1	6.67
12.00	1	6.67
25.00	1	6.67
64.00	1	6.67
Ukupno	15	100.0

Ukupan broj dana za planirane unutrašnje revizije prema godišnjem planu		
	Broj	Procenat
1-100	9	31.03
101-200	15	51.72
201-300	3	10.34
301-500	1	3.45
501-1000	1	3.45
Ukupno	29	100.0

Ukupan broj dana za obavljene unutrašnje revizije		
	Broj	Procenat
1-100	16	48.48
101-200	13	39.39
201-300	2	6.06
301-500	1	3.03
501-1000	1	3.03
Ukupno	33	100.0

Prosječno vrijeme po obavljenoj pojedinačnoj reviziji		
	Broj	Procenat
1-20	5	15.15
21-40	22	66.67
41-60	5	15.15
61-80	1	3.03
Ukupno	33	100.0

Pitanje	Odgovor	Broj	Procenat
Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa cjelokupnoj dokumentaciji?	Da	59	100.00
Unutrašnji revizori imaju pravo pristupa podacima i informacijama?	Da	59	100.00
Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa rukovodiocu subjekta?	Da	59	100.00
Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa rukovodiocima i zaposlenima?	Da	59	100.00
Unutrašnji revizori imaju pravo pristupa sredstvima subjekta od značaja za sprovođenje revizije?	Da	59	100.00
Unutrašnji revizori rade po metodologiji rada unutrašnje revizije?	Da	26	100.00
Unutrašnji revizori u obavljanju revizije u potpunosti se pridržavaju propisanih faza procesa?	Da	24	100.00
Unutrašnji revizori se pridržavaju pravila i načela Etičkog kodeksa unutrašnjih revizora?	Da	26	100.00
Preporuke se prate prema planu aktivnosti za sprovođenje preporuka?	Da	22	100.00
Konačni revizorski izvještaj dostavlja se rukovodiocu sa predlogom plana aktivnosti za sprovođenje preporuka?	Da	33	100.00